

„Lupta pentru lumină”

„Lumina prin luptă”

Revista Literară

„Control de stil”

APARE LA 10, 20 ȘI 30 ALE FIE-CĂREI LUNI

„Libertate de idei”

Director, TH. M. STOENESCU.

| | Prim-Redactor, TH. D. SPERANȚIA.

Abonamentele încep de la No. 1 al anului respectiv. D-nii abonați care încep primirea mai târziu, sunt rugați să ceară colecția de la No. 1.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
8, Str. Batiște, 8. — București

Scrisorile nefrancate nu se primesc. — Pentru ori-ce răspuns a se adăuga o cartă poștală sau o marcă de 15 bani.

PREȚUL ABONAMENTULUI

Pe un an 20 lei
Pe șase luni 10 »
Pe trei luni 5 »

Abonamentele se trimit prin mandat poștal și se plătește tot-d'a-una înainte.

PREȚUL ANUNȚURILOR

Linia pe pag. 1 și a 4 . . . 30 bani
» pe pag. 2 și a 3 . . . 20 »
» în textul revistei . . . 50 »

AVIS

Cine primește două numere consecutive din *Revista Literară*, se consideră ca abonată și prin urmare este rugată a înainta costul abonamentului la administrație. Persoanele care nu doresc a se abona sunt rugate a înapoia numerile imediat la primire, alt fel li se va pretinde plata lor.

Primitorii numerelor nu pot invoca pretextul că li s'au trimis cu sila, întru cât sunt liberi a le refuza prin același curier care le aduce, având destul timp pentru aceasta în intervalul de 10 zile de la primirea unui număr la altul.

Pentru d-nii abonați

D-nii abonați cari nu ar primi vre-un număr la timp, sunt rugați să anunțe administrațiunea, spre a reclama la oficiul poștal respectiv. Neprimirea regulată a revistei, nu se poate invoca drept motiv pentru neplată a abonamentului, întru cât revista apare tot-d'auna la timp și se expediază cu cea mai mare regularitate.

D-nii abonați cari și schimbă locuința, sunt rugați să comunice administrației noua adresă; alt-fel nu e răspunzătoare pentru pierderea numerelor.

D-nii abonați sunt rugați să ceară fucasatorilor noștri chitanțe tipărite și cu sigiliul administrației, pentru ori-ce sumă de bani le-ar încredința.

Sumarul.

<i>Sandu</i> (nuvelă)	de D-I N. RADULESCU-NIGER
<i>La moartea lui Th. Șerbănescu</i> (versuri)	» » H. RANIȘTEANU
<i>Călugărul</i> (nuvelă)	» D-ra MARIA LAITHAUSER
<i>Hero și Leandru</i> (scenă pentru studii)	» *
<i>Clipă supremă</i> (versuri)	» D-I TH. M. STOENESCU
<i>O lucrare</i> (bibliogr.)	» » N. I. APOSTOLESCU
<i>De sus...</i> (versuri)	» » TH. M. STOENESCU
<i>Spiritul de ordine în economia rurală</i> (conf.) »	» G. D. DIAMANDOPOL
<i>Iadeș!</i> (versuri)	» » N. ȚINC
<i>Petre Cercel și Venețiana</i> (episod istoric)	» D-ra ELISA SEREA
<i>Vioara și violoncelul</i> (anecdote)	» D-I N. ȚINC
<i>Avarul și dantistul</i> (.	» » *
<i>Una-alta</i>	» » *

ORELE DE SERVICIU

Administrația este deschisă în toate zilele de lucru, de la orele 9 a. m. până la 2 p. m., iar **Redacția** de la orele 2 până la 4 p. m. Sărbătorile de la 10 până la 12 a. m.

Pentru cetirea și admiterea materiilor de publicat, Redacțiunea a fixat **numai ziua de Miercuri**, între orele 10 până la 12 a. m. în celelalte zile nu se primește **nimeni** pentru cetirea manuscriselor. Autorii să le trimită prin poștă.

Autorii cari trimit manuscrise prin poștă, dar cari le iscălesc cu pseudonime, trebuie să arate neapărat Redacției **uumele adevărat** și locuința; alt-fel nu se vor publica.

PREMII ABONAȚILOR NOȘTRI

— Noutățile minunate —

Obiecte de prestidigitatie, scamatorie, farse, surprize, jocuri de fizică și de societate, articole utile, etc., etc.

Numai d-nii abonați ai revistei, care vor fi plătiți abonamentul la curent pe un înainte, au dreptul la un rabat de 20 la sută asupra prețurilor obiectelor de mai jos. Obiectele alese, după dorință, ca premii, în total sau în parte, se expediază abonaților, după ce vor trimite, împreună cu costul abonamentului, și costul obiectelor alese, scăzând rabatul de 20 la sută. Persoanele neabonate la revistă pot comanda din aceste obiecte, însă fără rabat, ci după prețurile din tarif, trimițând costul lor înainte prin mandat poștal pe adresa Administrația Revistei Literare, București, iar pachetele li se vor expedia în timp de 15 zile de la primirea comanda și a banilor, timpul cât trebuie să sosească de la Paris. Transportul și vama pentru comanda de 10 lei în sus sunt în sarcina administrației, iar pentru comanda mai mică de 10 lei se vor adăoga 1 leu și 35 bani pentru transport. La comandă să se arate adresa clară, și se va nota exact seria și No. prevăzută în dreptul fie-cărui obiect. Ca ramburs nu se expediază nici o comandă, ci numai cu plata înainte.

Seria A.

	Lei
1. Ghicitorul Minunat. Un joc magic, care ghicește vârsta ori cărei persoane	0,50
2. Sașeul parfumat. Un elegant săculeț parfumat, conținând prafuri pentru parfumatul rufelor. Sașeul.	0,55
3. Pastilele Seraiului. Pentru parfumat apartamentele, cutia	0,75
4. Cromograful alb. Este un aparat cu care se poate tipări ori-ce scriere necesită a se reproduce în mai multe exemplari. Poate tipări circulări, anunțuri, programe, etichete, conturi, facturi, adrese, buletine, planuri, desemnuri, cărți de vizită și ori-ce alte scrieri, fără nici o greutate și în cele mai eștine condițiuni, așa în cât nu mai e nevoie să alerge cine-va la tipografie, de cât pentru lucrări eminate de mare tiraj. Este indispensabil tuturor cancelariilor publice și particulare, posedând deja de la mai multe autorități certificate de mulțumire.	

Prețul formatelor

Format No. 1 mărimea 1 coală hârtie.	18,80
» idem 1/2 »	10,00
O cutie pastă de rezervă, păstrată în cutie de tînchea	5,00
O sticlă de cerneală chimică, violetă	0,80

Amicul Vinului, praf pentru limpezirea și îmbunătățirea vinului. Analizat de Institutul de chimie al Ministerului de interne, prin certificatul cu No. 1566 de la 29 Noembrie 1897.

Un mare fabricant din Paris a descoperit un nou produs igienic pentru limpezirea și îmbunătățirea vinului, un praf pe care cu drept cuvint îl putem numi «Amicul Vinului» și care este recomandat cu multă laudă de către d. Pierre Andrieu, chimist-agronom francez, în renumita sa carte: «Vinul».

„Amicul vinului” este o substanță cu totul neutră și curată, este cel mai bun și mai ieftin limpezitor: nu conține nici acid salicilic, nici acid boric și nici un corp otrăvitor; nu lasă nici gustul rău, nici mirosul greu al altor substanțe și nu are nici inconvenientele cleiului, întrebuițat de mai toți comercianții noștri de vinuri cari, deși cred că cleiul îi costă mai ieftin, totuși se înșeală, având în vedere că limpezirea cu clei nu se face bine și face ca vinul să se întinză.

Praful se vinde în cutii de 30 grame.

pentru limpezirea a 30 decaltri de vin Leu negru sau 20 decaltri de vin alb. Fie-care cutie are și o instrucție. Prețul unei cutii este 1 leu. Cumpărătorii de la 10 cutii în sus au un rabat de 10 la sută.	
32. Preparatul Misterios contra beției. Freci buzele paharului cu acest preparat și bețivul se scârbește de bețură, cutia	0,80
43. Brosca săltătoare. Pui degetul pe spatetele broștei și ea începe a sări în sus	1.—
75. Aparatul fotografic, svârtind apă. Propui cui-va să-l fotografiezi cu acest aparat. Se așează în fața lui și se pomenește botizat, în loc de fotografiat	2.—
81. Amicul Fritz. O statuță în acelaș sistem, aruncând apă sau parfum	3.—
85. Inel aruncând parfum sau apă	1,60
86. Ac de cravată, aruncând parjum sau apă	2,50
89. Țigarță, acelaș sistem. Poți păcăli pe ori-cine, dându-i să-și aprinză țigara pe care i-o poți stinge imediat	2,50
99. Flacon magic, conținând parfum. Când îl destupă cine-va, parfumul se varsă pe mână în mod supărațor	0,50
100. Păcăliitorul. O jucărie care întepă degetul cui nu știe să o deschidă	0,30
108. Panglica diabolică. Te prefaci că te doare stomacul sau că ești indispus; începi a trage afară pe gură metri întregi de panglică	0,50
121. Lornionul luminos. Lucește la întuneric. Cei cari îl poartă noaptea nu le e teamă de câini și alte dihanii. Foarte comie	3.—
134. Mama. O cutie misterioasă, pronunțând foarte distinct cuvintul «Mamă»!!! Acest strigăt de copil, eșind din buzunar, pune pe toți în mirare	4.—
136. Miorlăitorul. Imitează perfect miorlăitul pisicii	4.—
137. Lătrătorul. Acelaș sistem, imită cănele	4.—
135. Pumnalul Mistificator. Te prefaci înaintea cuiva că vrei să te sinucizi. Bagă pumnalul în piept, lama dispare în mână	3,50
148. Hârtie magică. Această hârtie e astfel preparată că se întrebuintează la o mulțime de combinații curioase. Dacă oferi cui-va o țigară făcută cu această hârtie, imediat la apropierea ehibritului, hârtia dispare ca prin minune, lăsând pe fumător cu tutunul pe buze; o păcăleală foarte hazlie. Un pachet	0,50
149. Tabachera minunată. Oferă o țigară de havană din această tahacheră; dar țigarile dispar și în loc ese o mutră neplăcută	2,50

179. *Șearpele Articulat*. E închis într'o Leț
cutie. Când ridici capacul, șearpele iese . . . 2.50
181. *Aparatul fotografic cu surpriză*. Spui
cuiva că vrei să-l fotografiezi. Așezi aparatu-
tul în fața lui, și la prima probă iese o
mămuță, apoi un porc, și la a treia o altă
lighioană . . . 3.—
220. *Tabul electric*. Arată forța fizică a
or-cărui individ . . . 2.50
224. *Pst! Pst!*. Faci cu el să se întoarcă
pe or-cine vrei să-l mistifici . . . 0.80
241. *Balonul Misterios*. Se ridică în aer,
aruncând miș de scânteie electrică . . . 0.50
244. *Fălciile Măgarului*. Poți imita cu ele
strigătele măgarului . . . 1.70
245. *Rîgetul Măgarului*, mai perfect . . . 4.—
246. *Nechezatul Calului*, idem . . . 4.—
247. *Cântecul Cocosului*, idem . . . 4.—
281. *Batista orchestrală*. Când te ștergi la
nas, faci un șgomot asurzitor . . . 1.50
299. *Porcul*. Se umilă și grohăie . . . 1.—
301. *Balou dirigabil* îl umpli cu aer. Il
arunci în spațiu, se înalță și vine de unde
a plecat . . . 1.—
305. *Praf de stele*. Pe flacăra unei lampe
său pe o hârtie aprinsă, arunci puțin din
acest praf și îndată vezi avea iluzia că
plouă stele, cutia . . . 1.—
315. *Vinul băut și înapoiat*. Dai cui-va să
bea vin dintr'un pahar; apoi îi zici: «acum
dămi-l înapoi să-l beau și eu». Il duci iar
paharul la gură, îl acoperi cu o batistă,
il bați puțin pe cap și, când ridici batista,
vinul e la loc în pahar . . . 1.50
326. *Zomby*, sau marele vrăjitor, arată
tuturilor, modul de a descoperi imediat,
gândurile cele mai secrete ale persoanelor
de or ce vîrstă . . . 1.—
327. *Destinul*. In fie-care plie vezi găsi nu-
mele, portretul, vîrsta și profesia aceleia
care se interesează de d-ta 10 serișori . . . 2.—
358. *Oglinda grotescă*. Te arată de o mie
de ori mai frumos de cât nu ești . . . 2.—
360. *Scîndurica hooță*. Așezînd o monetă
pe dînsa, poți face să dispară și să reapa-
ră, după voie . . . 2.—
371. *Butoiașul magic*. Introduci o monetă
în butoiăș, și nimeni nu mai poate s'o
scoată, până nu îi știe secretul . . . 1.50
376. *Portofoliul magic*. Pe o foaie de hîr-
tie rogi pe cine-va să scrie în secret o
frasă cu creion roșiu sau albastru. Apoi îi
spui să arză sau să rupă hîrtia. După două
secunde hîrtia se reconstitue cu aceiași
scriere și culoare . . . 2.50
380. *Carnetul magic*. Poți face acelaș lu-
cru, reconstituind o carte de joc pe care
ai rupt'o și ai lăsat'o în carnet . . . 1.50
381. *Zarul misterios*. Puî două trecări una
peste alta. La comandă zarul trece dintr'o
pălărie în cea altă, fără să o găurească . . . 2.50
383. *Parfuriile danșează*. Un mic aparat
cu care faci să joace parfuriile pe masă . . . 1.50
390. *Tava cămătarului*. Puî pe această tă-
viță câteva monete, apoi le rîstorni pe o
farfurie său în mîna cui-va. Pentru mira-
rea tuturilor, monetele sunt de două sau trei
ori mai multe de câte ai pus . . . 2.—
397. *Cuțitul magic*. Cu acest cuțit poți să
îți tai mîna sau brațul, fără să curgă
sînge . . . 2.—
405. *Priughetoarea americană*. Cu acest
mic instrument, introdus în gură, se poate
imita lesne cîntecul păsărilor. Cutiuța cu
5 bucăți . . . 1.15
408. *Pîinea miraculoasă*. Din acest vas
poți face să curgă apă sau vin, după ce
cu toate acestea ai arătat că în vas nu era
nimic . . . 2.—
418. *Șoarecele*. Puî acest șoricel pe mîna.
El va pleca spre d-ta. Il puî într'o pălă-
rie, va ieși . . . 1.—
423. *Damele waimuțe*. Arată jocul care
conține damele. Apoi închide jocul. Când
il vezi redeschide, damele s'au schimbat în
mămuțe. 0.50
426. *Ventrilocul*. Ținînd acest aparat în
gură, vorba ți se aude ca la o distanță de
20 metri; strigînd pe cineva care este a-
lături de tine, i se pare că e chemat de
un glas subteran . . . 1.—
435. *Vasul scamator*. Cu acest vas faci să
dispară or ce obiecte, inele, monede, etc. . . . 3.—
440. *Intorsătorul ceasornicului*. Ții acest
aparat în mîna și ceri cui-va ceasornicul,
apoi te faci că vrei să-l întorci, în orcîndu-
du-l, aparatul face așa șgomot, că stăpînul
ceasornicului țipă de teamă că i la-î strica. . . . 1.20
442. *Aprinzătorul dracului*. Ceri o lumi-
nare aprinsă și o stingi, apoi treci mîna
pe de-asupra fitilului și ea se reaprinde . . . 1.50
446. *Panglica ruptă*. Tai o pangliă și o
faci imediat să se lipească la loc. Bucata . . . 1.—
448. *Basmaua Cameleon*. Arăți o basma
roșie, apoi frecînd'o în mîna, devine albă
apoi bleu, și în urmă dispere cu totul . . . 3.20
449. *Cutie misterioasă*. In această cutie
faci să dispară un vîiajor . . . 1.—
452. *Paița electrică*. Umbli, sare joacă,
fără sfoară sau sîrmă . . . 1.40
486. *Bagheta magică*. Freci bagheta cu
batista, pronunțînd câte-va cuvinte cabala-
listice. Apoi ținînd mînele la 20 c. m. de
extremitățile baghetei, aceasta rămîne sus-
pendată, se mișcă singură în stînga și în
dreapta, în sus și în jos . . . 2.—
493. *Mijloc de a proba că de 2 ori 3 fac 4*
494. *Mijloc de a proba că scîzînd 10 din
10 rămîne 10* 0.30
509. *Vasul cu inelul*. In acest vas faci să
dispară un inel sau o monetă de 50 bani.
501. *Binoclu grotesc*. Privind persoanele
prin el, le vezi foarte mucalire . . . 2.80
511. *Țifrele miraculoase*. Amesteci cifrele
1, 2, 3, 4, cum vrea cine-va, și dai să le
închizi într'o cutie, formînd o sumă oare-
care și închide capacul. Cu ajutorul unui
tub poți ghici ce sumă a format . . . 3.29
513. *Cap de mort supus*. Se lasă și se ri-
dică pe o sfoară și rîspunde la toate ches-
tiunile . . . 3.—
922. *Carnetele cinematografice*. Compuse
din felurimi de portrete, care rîșfoite re-
pede cu degetul, arată foarte frumoase ve-
deri sau scene în mișcare. 1.50
923. *Cațonete, scene comice, dueturî, bu-
căți de operă*, cu cuvinte franțuzești bucata
O serie de 12 bucăți diferite. 0.70
6.—
924. *Monoloage dramatice și comice, fran-
cese, diferite, bucata*. 0.70
6.—
- O serie de 12 monoloage 6.—
1087. *Săltăretul*. Un caraghios, care sare
de îndată ce'l puî pe masă 0.50
1100. *Ace de cravată cîntătoare*. Păsări,
cocoși, cîini, cap de mort mișcînd fălcile,
bucata cu aparatul 3.75
7.—
1105. *Broșă de damă*, cu pasăre cîntătoare
1219. *Telefon de apartament*. Se poate
vorbi din diferite odăi la mare distanță . . . 0.75
1222. *Evantaliu magic*. Acest evantaliu se
poate sfărâma și drege imediat la loc sub
ochii privitorilor 4.50
1235. *Portmoneul cu secret*. Foarte bun
pentru cine voește să nu 'i umble nimeni
în pungă. 3.50
1254. *Binoclu diabolic*. Vede foarte curios
1265. *Reproducerea gravurilor*. Se poate
reproduce gravurile de pe ilustrații pe lemn
1267. *Microscopul*, mîrînd obiectele de
500 ori. 3.—
1270. *Păsărarul*. Un aparat care se învir-
tește și imitează cîntecul păsărilor. Bun
pentru a învăța pasările să cînte. 0.70
1274. *Briceag american*, coprinzînd 7 u-
nelte diferite: 1) un cuțit de oțel, 2) un
ferăstrău, 3) o limbă de tăiat, 4) un tirbu-

son, 5) un decimetru cu indicațiuni pe milimetre, 6) o balanță cântărind de la 1 până la 5 kilo, 7) un diamant pentru tăiat sticlă 1283. Fantoscopol X. Aparatul Roentgen în miniatură. Cu acest aparat îți poți vedea prin degetele transparente, oasele mâinei. 1.20
1286. Aparat fotografic, complet cu toate accesoriile și instrucția spre a lucra foarte ușor, reproducând fotografiile de 7 cm. . . . 9.—
1287. Revolver vaporisator. Te faci că împuști pe cine-va și în loc de glonț îi arunci parfum 7.—
1319. Oceanul de buzunar. Lentilele lui se pot adopta la baston, umbrelă, etc. Foarte bun pentru cine călătorește vara 4.—
1556. Carnet de broderii. Conținând 16 modele de broderii diferite și în culori 0.50
1579. Toc de scris exploziv. Îi dai cui-va să scrie și el face explozie 3.—

Seria B.

Jocuri de societate, de salon și chestiuni.

Toate aceste jocuri sunt foarte distractive și pot anima societatea mai multe serii pe rând, procurându-i cea mai frumoasă petrecere.

Fie-care joc este însoțit de instrucția sa și de notițe explicative.

Pentru zile de nume, ele pot servi ca cele mai frumoase și plăcute cadouri, mai ales că sunt lucrate de fabricantul lor cu o acuratețe exemplară și cele mai multe așezate în cutii elegante.

	Lei
1. Agata și Bernardin bucata	1.50
2. Allo »	3.—
3. Apoiionius »	1.—
4. La revedere »	1.75
5. Inelul Mefisto »	0.50
6. Bebe doarme, bebe s'a deșteptat »	0.30
7. Cutia misterioasă »	1.50
8. Bouci-Boula »	0.75
9. Globul indian »	0.90
10. Brătara Mefisto »	2.50
11. Carnetul magic »	1.10
12. Jocul pătratului »	0.90
13. Cărțile schimbătoare »	0.75
14. „ luminoase »	2.—
15. Casse-tête chinezesc »	2.50
16. Ce se vede în nori »	0.40
17. Cercurile învârtitoare »	0.40
18. Capra și varza »	1.20
19. Cometa »	1.50
20. Jocul crucei »	1.—
21. Cubul dracului »	2.25
22. Dama caprițioasă »	1.—
23. Arată-mi pe E »	1.—
24. Fotografia modernă »	0.75
25. Două încăpățânați »	0.75
26. Deviza lui Jacques »	0.75
27. Șalul dracului »	1.50
28. Incurcătura caporalului »	3.30
29. Steaua prizonieră »	0.75
30. Enervantul »	1.—
31. Eshilibru european »	1.50
32. Echipagiul sfărâmat »	1.—
33. Păstrează-mi secretul »	1.25
34. Oglinda misterioasă »	1.50
35. Jocul broaștelor »	1.—
36. Ceasornicul instelat »	2.—
37. De necrezut »	1.—
38. Jocul arab »	1.—
39. Labirintul »	3.—
40. Vărul Tirelibudin »	1.10
41. Măgărușul »	0.30
42. Nodul Serpantei »	0.50

	Lei
43. » Gordian bucata	0.75
44. » Kabil »	0.90
45. Octogonul »	0.90
46. Oul lui Columb »	1.25
47. Ombrascopol »	3.—
48. Umbra mâinilor »	0.75
49. Treserea timpului »	1.25
50. Poligraful »	4.—
51. Puntea d'Avignon »	1.25
52. » Dracului »	2.—
53. Portofoliul cu surpriză »	0.75
54. Prizonierul Bastiliei »	3.—
55. Fluturilele captiv »	1.50
56. Patru indocii »	1.25
57. » cerșetori »	0.75
58. » soareci »	1.50
59. Câte-va farse »	3.50
60. Chestia astronomică »	0.50
61. Chestiile zilei »	3.—
62. Chestia epurelui »	0.75
63. » romană »	0.50
64. » săbiilor »	0.50
65. Reduta »	0.60
66. Razele X »	1.25
67. Secretul cufărarului »	3.—
68. Spirala »	0.50
69. Sentinelele »	3.50
70. Stella »	2.—
71. Surprizele »	2.—
72. Taquin »	1.25
73. » Janus »	1.50
74. Toton echilibrist »	3.—
75. Jocul triunghiului »	1.—
76. Trei inseparabili »	1.—
77. Cele trei găste »	0.50
78. Inșelătorul ochiului »	3.—
79. Voiagiul periculos »	4.—
80. X misteriosul »	3.—
81. Zig-zag »	2.—
82. Folioscopul »	1.50
83. În jurul oalei »	6.75
84. Ayo »	3.—
85. Cabriola »	2.—
86. Vinătorii »	3.75
87. Drumul de fier »	18.—
88. Lupta navală »	15.—
89. Calul alb »	3.—
90. Congo »	4.50
91. Joc de curse »	5.—
92. Stingătorul »	5.—
93. Jocul Fermei »	2.—
94. Exploratorul »	24.—
95. Furet »	18.—
96. Gosbang »	4.50
97. Golful »	9.—
98. Halma »	4.50
99. Hippodromul »	7.50
100. Jocul găstei »	6.—
101. Jobard »	12.—
102. Meli-Melo »	2.—
103. Ludo »	4.50
104. Edenul »	6.75
105. Pescuitul »	7.50
106. Pescuitorii »	4.50
107. Plimbarea militară »	16.—
108. Cadrilul »	3.75
109. Vulpea »	5.—
110. Reversi »	3.—
111. Lăcusta »	4.—
112. Steeple-chase »	9.—
113. Totonul Parisian »	3.30
114. Tramwayul »	2.50
115. Triumful »	10.—
116. Voiaj la Pekin »	6.75

„Lupta pentru lumină“

„Lumina prin luptă“

Revista Literară

Apare la 10, 20 și 30 ale fiecărei luni

„Control de stil“

„Libertate de idei“

Director, Th. M. Stoenescu.

Prim-Redactor, Th. D. Sperantia

Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Scrisorile nefrancate se refuză.

Redacția și Administrația
STRADA BATIȘTEI, 8.—BUCUREȘTI

Diarele care ar reproduce articolele din revistă sunt rugate a arăta aceasta în josul articolelor.

SANDU

(NUVELĂ)

— Urmare —

XII.

— Nenorocita, gândi judecătorul, pe când vaporul urca spre Brăila: și-a ucis propriul copil!... Ce de încurcături familiare se mai întâmplă în societate, de cele mai multe ori nebănuite! Numai câte o crimă le pune în iveală și atunci, mai mult prin un complex favorabil de împrejurări. Așa dar, tot nenorocita clauză testamentară a cauzat moartea copilului. Fără ea, lacomii și lipsiții de suflet Voicovici de la Vizurenii, s'ar fi mulțumit poate cu venitul celor trei milioane.

Indată ce ajunse la Brăila, se duse de a dreptul la tribunal și intră la președintele care nu plecase încă.

— Bună ziua, Clivene! Ei, cum stai cu «afacerea Voicovici»? Știi că ziarele de aseară din București scriu despre lada din Craiova și ne cam biciuesc că stăm cu mâinile în sân?

— Să le dăm bună pace, d le președinte. Viu din Galați, de unde am adunat prețioase lămuriri.

— Îți cunosc îndemânarea, dar și încetinimea. Nu ți-o spun ca o imputare, dragă Clivene, însă ar trebui să răspundem mai curând nerăbdărei publice.

— Vom răspunde cel mult peste o lună. Să așteptăm ca familia Voicovici să anunțe moartea copilului, să înceapă demersurile pentru intrarea în succesiune a averii lui, care se află depusă la Banca Engleză din Cairo, și vom intra și noi în acțiune hotărâtoare.

— Bine, ved că ai înaintat.

— Și ca să înaintez și mai bine, te rog delegă-mă să fac inspecțiune judecătorilor de plăși din județ, în locul d-tale.

— Înțeleg. Ai nevoie să te mai repezi pe la Vizurenii. Veți avea-o mâine.

Cliveanu trecu în cabinetul lui și, dupe ce aprinse o havană, se așeză să scrie mai departe la instrucțiunea acestei afaceri.

Nicolae Voicovici era călare, pe moșie, când fu ajuns de logofet.

— Ce e, Benaki? — îl întrebă pe grecește.

— Ce să fie, domnule Nicola? Viu acuma din Posmoșani, unde cei șase țărani, cari au omorât pe bietul Iani, au fost acuma arestați și porniți la Brăila.

— I-a arestat? Ha! bravo! E om de treabă judecătorul. Ascultă Benaki, să îngrijești de ladă, ca să'i trimit vre-o două-zeci de sticle de vin chipriotic...

— Bine, domnule Nicola. Dar știi că țărani câț p'aci să se revolte, dacă sub-prefectul nu'i asigură că cei șase aveau să fie achitați?

— Mă rog, asta a spus-o și judecătorul, dar nu cred să se întâmple. Sub-prefectul a spus-o și el, ca să liniștească pe blestemății de țărani... Las'că le voi ține eu asta în seamă Posmoșnenilor, niște tâlhari!

— Acuma, poftiți și scrisoarea asta de la Brăila, mi se pare că e de la d. Velicu, și eu mă duc spre Cătunenii.

— Du te. Ce s'a făcut sub-prefectul?

— A zis că diseară vine la masă, la curte.

— Bine. Du-te.

Opri calul în loc și desfăcu scrisoarea, scrisă grecește. Cu toate că erau bulgari, frații Voicovici întrebuntau limba greacă în corespondență și în vorba dintre ei, limbă aproape în general vorbită în port.

Cu cât înainta în citire, se făcea mai aprins la față, iar mâinile îi erau coprinse de tremur: da semne de mare mânie încă înfrântă, dar pe cale de a izbucni în curând.

— Du te dracului, scrașni din dinți, cu ochii scânteietori, și mototoli scrisoarea, ținând-o ghem în mână. Apoi, dete pinteni calului și luă drumul casei, vorbindu-și singur cu fel de fel de gesturi.

Cum intră în casă, întrebă de Aurelia, i se infățișă atâțat și îi aruncă di'nainte ghemul de hârtie.

— Citește, citește... și vezi până unde merge Velicu... Citește.

— Ca să citesc, desmototolește! răspunse ea cu liniște disprețuitoare, obicinuitul ei aer față de el.

El încercă, n'avu destulă răbdare și'l asvârli, călcându-l subt picioare; apoi începu a'i înșira toate sfaturile ce'i da Velicu, foarte cu mare asprime, cu privire la țărani și la felul general de administrațiune a moșiei, sub amenințarea de astă dată, că se retrage din tovărășie și le cere plata integrală a sumei ce mai au să'i dea din capital. De la aceasta trecu la învinovățirea Aureliei că dacă n'ar trăi în luxul risipitor ce duce, ar fi putut deja să se plătească, în atâția ani de Velicu; pe când așa, cea mai mare parte din venit o înghite Velicu și altă parte viața lor enorm de costisitoare. Când se duce la băi, vara, nu'i ajunge 15—20,000 lei, — parc'ar fi princesă, — pentru rochi, găтели și pentru trăit pe-acolo câte-o lună și jumătate. Iarna pe la Nisa, Neapoli, ori mai știe el pe unde, alte parale; apoi cheltuelile cu petreceri peste petreceri la moșie... Mă rog, este cum nu se poate mai ruinator, termină el, asudat, trântindu-se pe o canapea.

— A dat Dumnezeu să termin, moară stricată ce ești? La câte mi ai hodorogit, așa putea să'ți răspund ca și altă dată, — e averea mea, e moșia mea...

— Dar eu o fac să valoareze cu munca mea...

— Mă rog, mă rog... Suntem înțeleși asupra acestei valori a persoanei d-tale. Nu'ți mai spun însă acelaș lucru. Schimb cântecul și'ți zic: este timp să ne scăpăm de scumpul d-tale frate și epítrop... Să plecăm acum chiar la Brăila și la noapte la București, unde vom sta patru cinci zile. E acolo o trupă francesă de operete și comedii și mor s'o ved. Nu aceasta însă e adevăratul scop. Din București trimitem familiei și amicilor bilet de înmormintare a copilului nostru Sandu...

Când pronunță acest nume, cu toată infățișarea-i cinică, nu se putu op i să nu se cutremure și să nu închidă ochii o clipă.

Dupe puțin, urmă:

— Dăm și pe la ziare vestea morței lui, dupe cum e obiceiul și apoi ne întoarcem ca să începem pe lângă consulatul englez din Brăila, demersurile trebuincioase pentru dobândirea averei, ai căreia moștenitori de drept suntem. O luăm în posesiune, plătim scumpului domn Velicu și'l rugăm să ne dea bună pace... Eacă ce trebuie să facem, în

loc să ne mâniăm, să țipăm dupe obiceiul d-tale și să ne aruncăm cuvinte neplăcute...

Se ridică, și cu glas autoritar, îi strigă: — Hai, ia măsurile de plecare, că eu mă duc să mă pregătesc...

Fără să zică un cuvânt, Nicola eși, supus, liniștit, aproape senin. Apropiata intrare în posesiune a moștenirii și energia Aureliei în scopul acesta, îl făceau s'o admire.

Aurelia, dupe ce 'și aruncă ochii pe un ziar ce'i mai rămăsese necitit, din cele opt ce'i veniseră cu poșta din acea zi, — își zise:

— Da, îngrozitoare vă pare crima, domnilor gazetari! Și faceți tărăboi, cereți descoperirea criminalilor... Insinuați că s'au găsit și urme, că Parchetul instruește afacerea... Minciuni în de-ajuns!

Rise, dar nu 'și putu opri un fior, căci în acea clipă i se ivi chipul judecătorului Cliveanu...

Apoi, ca îndepărtând o idee nepotrivită, murmură:

— Ași! nu cred; nu se poate!...

În adevăr, tocmai acum răsbise din Craiova, la ziarele Bucureștene, taina lăzii de Brașov.

Câte-va ziare arătau în ce chip și de cine s'a primit lada, că Parchetul de Dolj ar fi descoperit urme și că a trimis lada Parchetului de B'ăila, dar că de atunci nimic nu se mai mișca în această afacere de îngrozit și cereau Parchetului să pună mai multă energie întru descoperirea culpabililor.

Când dupe câte-va zile Cliveanu primi biletul de înmormintare al micului Sandu Voicovici, decedat în București, sări de pe scaun și'și frecă mâinile de mulțumire. Se aprăpia momentul hotărâtor.

Fusese prin plasa care cuprindea Vizurenii, dar nu găsisse pe d-na și d-l Voicovici, i se spusese că plecaseră în grabă la București, căci copilul era bolnav foarte rău.

Ast-fel, întorcându-se în oraș, aștepta din zi în zi înștiințarea aceasta, ce nu se putea să n'o facă criminalii.

Și iată că 'i sosise. Imediat alergă la tribunal și scrisese oficial direcțiunei pensionului în care fusese copilul, să 'i comunice la ce dată a plecat Sandu Voicovici din pension, și când a fost din nou adus; scrisese apoi primăriei din București să 'i comunice dacă între 1 și 15 Maiu s'a înscris la ofițerul stărei civile decesul copilului în chestiune; iar poliției capitalei să cerceteze dacă între 1 și 15 Maiu s'a înmormintat la vreunul din cimitire acel copil.

Dupe aceea plecă la Velicu Voicovici.

Indată ce 'l văzu Elena, de aceasta îi vorbi, cu părere de rău.

— Bietul copil! Ce boală să fi avut?

— D-na și d-l Nicola Voicovici n'au trecut pe la d.-v. înainte d'a pleca la București?

— Nu. Erau prea grăbiți, prea îngrijorați ca să se mai abată pe la noi.

— V'aduceți aminte, doamnă, că atunci când ați întrebat pe domnul Nicola, despre copil, el v'a răspuns că d-na Aurelia primise par'că o scrisoare de la pensionul copilului?

— A! da...

— Oare să n'o fi citit d-na Aurelia numai de cât?

— Ba de sigur că da, însă nu a voit să strice petrecerea; și apoi nu cred să fi fost de cât vestea boalei copilului, însă nu și vestea de pericolul vieții... Or cum, eu am luat seama că Aurelia, mai tot timpul, n'a fost în toate apele ei. I-am și spus, dar a negat că avea ceva. Trebuie să știți că e foarte tare de fire.

— Le rămâne o frumoasă moștenire de pe urma copilului...

— Da; însă ori cât de mare să fie moștenirea, durerea că au pierdut pe copil nu le poate aduce și multumire mare... mai ales că au avere în de-ajuns.

Speranța și Eliza intrând, se schimbă și-rul vorbei; se ajunsese apoi la musică și dupe vre-o oră Cliveanu porni cuprins și mai adânc de dragoste pentru Speranța.

— Mie 'mi place din ce în ce mai mult Cliveanu, zise Elena, adresându-se mai de-a dreptul Speranței.

— În adevăr, dragă mamă, mi se pare și mie că par'că ar fi cine-va din ai noștri, răspunse copila.

— Nu 'i așa? când vine la noi, par'că l'am aștepta întru cât-va.

— Mie imi face plăcere.

— Păcat că n'a fost și tata, zise Eliza, fiind-că și d-lui vorbește cu mare tragere de inimă de d. Cliveanu.

— Când se va întoarce din Galați, îi vom spune și 'i va părea bine.

D-na Voicovici opri aci vorba de Cliveanu, incredințată că se făcuse o apropiere oarecare între el și Speranța: din atitudinea lui o ghicise, întru cât îl privia; din vorbele Speranței era sigură.

Velicu, la întoarcerea de la Galați avea o înfățișare de mahnit, de îngrijare.

Elena îndată își dădu seama: era obicei-nită doar de atâția ani cu schimbările chipului scump al bărbatului ei.

— Ce ai, dragă Velicule? — îl întreabă cu

neliniște, — și 'i petrecu un braț pe dupe un braț al lui.

El o sêrută lung, lung, ca și în tinerețea ce părea eternă pentru iubirea lor, — și 'i zise:

— Să ședem Eleno și să vedem ce poate fi, ceea-ce am aflat, căci mi se pare foarte ciudat lucru...

— Ei, ce este?

— Intâmplător, când să trec pe pontonul vaporului, la întoarcere acum, m'am întâlnit cu Anghelachi Spiropol. Petrecea pe un prieten.

— Ce mai face el? De treabă om și păcat că nu mai vine pe la noi...

— De când s'a cam răcit de cumnata și de Nicola... Și cum îți spun, îl întâlnesc, ne dăm mâna și fiind-că mai era vr'un pătrar de oră până la plecare, am început a vorbi. De-odată par'că 'l opri ceva, stătu pe gânduri și mă întreabă pe șoptite:

— Mă rog, d-le Velicu, s'a întâmplat ceva-cum-va, cum să zic, nu prea cinstit Aureliei și lui Nicola?

Surprins, îl întreb, că ce însemna asta? Atunci, imi spune că a fost pe la el un judecător de instrucțiune din Brăila... — Cliveanu? — zisei eu.

— Cliveanu, da.

Închipuiește-ți Eleno, că Cliveanu l'a sucit și învățit în toate chipurile ca să afle viața din trecut a Aureliei și s'o afle în calitatea lui oficială de judecător.

— Ei, comedie! — exclamă Elena.

— Clopotul a sunat a doua oară și m'am despărțit de Anghelachi, rugându-l să dea o fugă prin Brăila ca să'mi spuie pe larg întâmplarea aceasta.

Ce poate fi, nu înțeleg: de aceea m'am întors turburat, mahnit, ce 'i va fi spus Anghelachi? De ce cercetarea aceasta judiciară?

— Doamne, Velicule dragă, eacă vezi? Acum imi vine în minte. Știi că pe mine m'a cercetat Cliveanu, dar în mod așa de fresc, aducând vorba, în cât de unde să bănuiesc că era tot ca o cercetare asupra vieții și caracterului ei?...

— Ce spui?

— Da, Velicule. Înțelegi că nu 'i am putut spune ce din nenorocire știm. Însă mai mult de cât asupra ei, întrebările lui erau cu privire la copil...

— A! la copil?

— Natural că i-am pomenit de moștenire, și asta 'mi aduc aminte că l'a interesat mult. Acuma; vezi tu, nu 'mi vine în memorie tot ce m'a întrebat, tot ce i-am spus, dar asupra ei și a copilului s'a fost învățit cu întrebările.

— Să fie cum-va moștenirea contestată

de niscare-va rude care să se fi adresat tribunalului? Nu'î un lucru care să nu mi'l fi putut spune Cliveanu.

— Asupra unor cestiuni se ține secretul cercetărilor..., dragă Velicule.

— Știu... Anghelachi a comis o imprudență față cu mine...

— De ce nu întrebi tu pe Cliveanu?... Suntem aproape de a'l gineri, una; suntem tainici, două; ar putea să aibă încredere în noi...

— E delicat lucru, dragă Eleno, însă voiți vedea de va fi momentul.

XIII

Aurelia și Nicola se întoarseră din București, cerniți și se opriră în Brăila, la Velicu.

Lacrimi curseră potop din ochii săi de mamă, ceea-ce n'o împiedică să se ducă, înainte de prânz chiar, la avocatul moși i Logoveanu, spre a se înțelege asupra demersurilor privitoare la cele trei milioane. Ii încredință actul de adopțiune al copilului și extractul de deces de la primăria din București și l rugă să termine cât mai iute cu putință.

— Dar pentru ce n'are extractul viza administrațiunei cimitirului și numărul de înmatriculare?

Aurelia avu o tresăritură, răspuse însă cu liniște:

— Vă puteți închipui că în acele momente nu știam ce se face. De alt-fel, Nicola o să mi spue.

— A! nu e nimic, d-nă; e o observațiune a mea, dar lipsa ce am semnalat nu ne va aduce nici o piedică. Suntem departe de singurul cas când ar trebui să împlinim și această formalitate, și anume când s'ar contesta, de pildă, înmormântarea copilului. Dar aceasta nu are cum să fie. Încă o dată, doamnă, primiți, vă rog, sincerile mele păreri de rău pentru pierderea ce ați avut...

Să se conteste înmormântarea! Fraza aceasta o făcu să se îngălbenească. Vélul de doliu acoperi însă această schimbare, de alt-fel momentană.

Dupe amează, Cliveanu veni la Voicovici, tocmai asupra plecării Voicovicilor de la Vizurenii.

Le adresă complimentele de condoleanță și apoi întrebă:

— Și la care cimitir l'ați înmormântat pe bietul d-v. copilaș?

Aceeași tresărire la Aurelia și la Nicola, par'că i-ar fi atins de-odată un singur fir electric.

Vélul negru nu trădă ce putea fi pe chipul ei; însă chipul lui Nicola se turbură...

Elena și Velicu observară și schimbare a căutătură de uimire.

Cliveanu păru că n'a văzut nimic și urmă:

— Pe biletul de înmormântare nu era menționat aceasta.

— Odată ce nu aveam prieteni să însoțească pe mititelul la locuința lui din urmă, de ce era să mai punem numele cimitirului? — se grăbi să răspundă Aurelia. Afară de asta, Nicola trebuie să facă câte o greșală, dacă greșală poate fi aceasta...

— A! firește că nu, doamnă... răspuse judecătorul... Dar e, omul formalităților, sunt curios... Vă rog însă, nu mi luați în nume de rău observațiunea.

— Mă rog, nici de cum, domnule Clivene. În mormântarea s'a făcut la Belu.

Nicola și Aurelia plecară.

Cliveanu rămase cât-va timp în plăcuta intimitate a «familiei lui viitoare», dupe cum deja începuse a'i zice în gândirea lui.

Totuși, nu trecu cu vederea să aducă vorba așa în cât să întrebe dacă atât d-lor cât și cei de la Vizurenii, au un avocat cu anul.

— Da, răspuse Velicu, avem pe Logoveanu.

— A! foarte cum se cade om, zise Cliveanu.

— Imi dați însă voe, d-le Cliveanu, să vă întreb pentru ce'i informația aceasta? i se adresă Velicu.

Acum că era întru cât-va înștiințat de Anghelachi Spiropol, impresionat apoi și de observațiunea de mai adineaori cu cimitirul, Velicu vedea la Cliveanu un sistem de cercetare continuă și amănunțită, privitoare la fratele și cumnata lui.

— Pentru scopul de a pune eventual pe lângă d-v. pe un avocat nou stabilit în oraș și care caută clienți. Aceasta, din o deosebită prietenie pentru el.

— În ori-ce cas, vă rog să mi'l prezentați, d-le Clivene, căci, în felul nostru de comerț, se ivesc dese și multe pricini.

Cliveanu mulțumi și primi fără să se turbure, cu toate că nu avea pe nimeni și că nu se prea cădea din parte-i o asemenea mijlocire.

— Ce zici, Eleno, de aceste două incidente de astă-zî? — o întrebă Velicu, dupe plecarea lui Cliveanu. Ai luat seama ca și mine, că la întrebarea ce a făcut Aureliei, judecătorul, în privința cimitirului, și ea și Nicola nu s'au cam simțit la îndemână?

— Da, am prins de veste.

— Pe urmă întrebarea de avocat.

— În adevăr, ce avea el să ne recomande pe prietenul lui?

— Dragă Eleno, este ceva ce noi nu putem cunoaște...

Apoi, dupe o clipă:

— Mă tem că Cliveanu a căutat să se

introducă la noi mai mult ca judecător. Te rog să cercetezi pe d-na Voinescu. Poate vom surprinde motivul.

Din aceste împrejurări, în sufletul soților Voicovici intră un fel de teamă ciudată și de ferire oare-cum față cu Cliveanu.

În ziua următoare, Cliveanu primi de la București: de la direcțiunea pensionului, adresă că copilul Sandu Voicovici nu mai fusese adus înapoi de la Crăciun, de când fusese luat pentru vacanță și că nici odată în cei trei ani nu fusese bolnav în pension; de la primărie, o copie de pe extractul de deces, în regulă, și de la prefectura poliției o adresă în care se afirma că numitul copil, Sandu Voicovici, nu fusese înmormintat la nici unul din cimitirile ortodoxe ale Capitalei.

Tot în acea zi, avocatul Logoveanu avu o lungă convorbire cu Cliveanu, în cabinetul acestuia, în urma căreia avocatul plecă foarte turburat.

În dupe amiaza acelei zile Velicu Voicovici îi făcu o vizită, ca pentru a se interesa de afaceri pendinte înaintea instanțelor judiciare din oraș, și căută să-l cerceteze dacă nu se întâlnește cum-va cu d-nul Cliveanu.

Avocatul răspuse că nu l'a întâlnit de mult.

Voicovici plecă însă cu impresiunea că Logoveanu nu-i spusese adevărul. Nimic în înfățișarea lui nu-i îndreptățise bănuirea, dar taina presenței ce simția că trebuie să fie, îi dăduse asemenea impresiune.

Îl puse și mai mult pe gânduri venirea prin Brăila, a lui Anghelachi Spiropol, fără să fi dat pe-acasă pe la Velicu.

Îi se spusese că a fost întâlnit la tribunal... Anghelachi la tribunalul din Brăila!

Se informă și văzu că nu avea nici o afacere. De sigur că-l chemase Cliveanu... Dar pentru ce?

«Pentru ce» acesta, căruia nu-i putea găsi un răspuns, îl rodea.

Mai ales când se duse în Galați și când văzu pe Spiropol că evită de a-i mai spune ceva în destinația vizitei judecătorului la el, fu la culme de intrigant.

Îi mai rămânea să pornească la Vizurenii și să caute acolo lămuririle.

Dar ocupațiunile, numeroase în acea epocă, îl ținură pe loc câte-va zile.

(Va urma).

N. Rădulescu-Niger.

La mórtea poetului Th. Șerbănescu

Figură măreată, aleasă și blândă,
Te-ai stins ca un soare ce-apune sub nori,
Și geniu-ți puternic și muza-ți plăpândă
Dispar ca'nghițite de negre vultori!

În doru-ți de bine luptai contra Spherei,
„Nu vrei așa lume“; ca un Prometheu
Furai din cer focul. În prada durerei
„Svirleați cu Pământul în chiar Dumnezeu!“

Și mintea-ți găsea că e strimt Universul,
În sboru-i năprasnic prin cuget și cânt.
Nimic nu putea să-i astâmpere mersul;
Și astă-zî... ai loc în trei coți de pământ!

De ce dăr ne sbatem cu valuri în lupte
P'ocEANul vieței după un Ideal,
Când fără de veste cu pânzele rupte
Și frânte catarge ne'neacă vr'un val?

Titanii, cu trufia ce munții despică,
Ce valul înfrână; și ca semizeii
Noi cerul desfidem! —de-o vespe ni-e frică!
Și'n cele din urmă suntem tot pigmeii!

La ce ne mai naștem când viața se curmă,
Cum tae la spice un secerător?
Când cel mai de frunte și cel mai din urmă
Din oameni, tot una, ca muștele mor!

H. Rănișteanu.

CĂLUGĂRUL

— Nuvelă —

Natura în toată sălbăcia ei adorabilă se destășura dinaintea ochilor tăi. Stânci răpoase, peșteri adânci, ridicături colosale de piatră, toate învelite în verdeață, de jur împrejur pădure întunecoasă, iar printre stânci șerpuește un râuleț limpede ca argintul, dând voce și viață acestui locaș sublim. O chilie mică, compusă din scânduri, învelită cu arbori, stă ascunsă în dosul unei stânci enorme, care pare a avea rolul unui zid puternic, dând astfel acestui mic locaș aspectul unei cetăți, apărând-o de fiare sălbatice.

În fața acestei colibe, pe o piatră pătrată, acoperită cu mușchiu verde, șade un călugăr. Figura lui îmbătrânită, păstrează încă urmele unei frumuseți bătrânești din cele mai desvârșite. Părul și baiba căruntă, îi dedeau un aer serios și impunător, fruntea naltă, ascun-

dea «gânduri înalte», și ca un contrast la toate acestea, erau ochii lui, cari priviau în acest moment, blând și visător.

O istorie întregă se oglindea în noaptea lor!

Cum șade el ast-fel, cu mâinile încrucișate peste genuchi, nemișcat, îți face impresia unei statui superbe pe care nu te-ai sătura s'o privești.

Cunosc viața lui: E tristă și plină de sbuciumări. O voi povesti.

Trebue să ne întoarcem cu trei-zece de ani înapoi, ca să recunoaștem în acest călugăr, pe tânărul Mircea, care, plin de speranțe în viitor, cu inima ambițioasă de mărirea lumestii, își luase bacalaureatul.

Dintr'o familie bună dar scăpătată, fu înzestrat de natură, pe lângă un fizic frumos și cu o inimă generoasă, cu un suflet visător. Dânsul dorea să studieze dreptul și filosofia, ultima știință fiind pasiunea lui. Cu spiritul său neliniștit, cu mintea-i curioasă și neobosită, el găsi în acest studiu un câmp destul de întins a cerceta adevărul lumesc. Dar pe cât era de imens acest teren, pe atât era și de întunecos, și cu cât ajungea mai departe, cu atât creștea dorința în el a înainta. N'avesese timp să se ocupe cu sentimentalități lumestii, ca: amorul, declarații, curteniri, fiind o fire prea serioasă pentru aceste lucruri.

Și totuși, soarta nu'l scuti de aceste sbuciumări; părea că voește să se răsbune asupra lui, că rămăsese atâta timp indiferent către iubire.

În casa unui coleg al său își găsi destinul, în forma unei fete tinere, sora celui camarad, care îi fu prezentată și care îl captivă întâiu prin exteriorul plăcut, care îl fermecă și câștigă însă cu totul prin spiritul ei viu și pătunzător, prin filosofia naturală, care isvora cu atâta putere din chipșorul mic și cu-minte.

Ceasuri întregi stătea Mircea și Livia discutând despre viață, despre știință, despre tot ce 'l putea interesa. Iar când pleca de lângă dânsa, se simția mai împuternicit, mai înviorat la suflet și la inimă. Despre amor nu vorbiră nici odată și totuși se iubiău, gândurile lor erau strâns legate unul de altul!

Când Mircea citea ceva, se gândea: «ce opinie va avea Livia despre această carte?» — același gând născându-se în sufletul tinerei fete când gusta vre-o plăcere intelectuală. Discutaū de multe ori moartea și fenomenele ei, netemându-se de ea; li se părea că de dânsii, în parte, nu se va putea apropia. *Căci ei erau un suflet; — un gând.*

Mircea trebuia să plece în străinătate pentru a'și complecta studiul. Înainte însă de a părăsi țara și amica-i adorată, tovarășa lui de

gândire, o întrebă dacă voește să aștepte până se va întoarce, pentru ca apoi să se unească pentru viață.

Livia îi promise cu lacrimi în ochi, lacrimi de durere asupra despărțirii lor.

O teamă inexplicabilă 'i umplea sufletul; ea singură nu știa cauza acelu sentiment și pentru a nu întrista și pe Mircea, tăcea înaintea lui.

Dânsul plecă trist și ea rămase neconsolată.

O corespondență din cele mai vii și înțelepte se încinse între dânsii și dacă nu exista suferința nevederii ei, nici nu ar fi simțit că trăesc așa departe unul de altul; spiritele lor erau veșnic împreună.

De odată scrisorile Liviei încetară.

Mircea disperat, întrebă pe fratele ei ce se întâmplase! — Nici un răspuns. Trimise o telegramă, care părea a fi un țipăt desolat al unui suflet chinuit de teamă și neștire. Primi în fine un răspun că Livia zace pe patul suferințelor, adusă în această stare printr'un tifos puternic.

Studiul, știința, filosofie, totul fu uitat, și Mircea cu sufletul sbuciumat de durere, se întoarse în țară. Cum mai alergă în casa iubitei sale, gata a'și jertfi viața pentru acea care era însăși viața și viitorul său. El fu întâmpinat de fratele și părinții Liviei, care îl înștiință că dânsa vorbea tot timpul numai de el, că îl striga neîncetat, părănd a avea o presimțire de sosirea lui, de oare-ce sta tot timpul cu ochii îndreptați spre ușă.

Ca peduț, uitând ori-ce precauțiune, nevoind să asculte de cei prezenți, cari voiaū să 'l reție de a intra așa pe neașteptate la bolnavă, el se smuci cu sila, intrând în camera Liviei. Aceasta cu privirea arzătoare, cu fața palidă și slăbită de suferință, stătea cutundată în perini. Ușa se deschise și un strigăt, un singur strigăt în care erau amestecate durere, plăcere, entusiasm, disperare, iubire, cedare, viață și moarte. — «Mircea!»

Acest cuvânt era întreaga istorie, întreaga fericire a vieții sale.

Era primul și ultimul cuvânt!

Dupe înmormintarea Liviei, care avu loc; în păreri de rău a întregului oraș, Mircea se retrase, devenind cugetător, posomorât. El părăsi lumea țară a'și serfi viața, studiul îi inspiră acum oroare și filosofia, în care căutase adevărul luminos, 'i se arată acum neagră și plină de enigme.

Zi și noapte se gândea: ce a folosit din acele științe? Ce s'a făcut acel suflet înțelept și viu al iubitei sale? Există el încă sau cu corpul s'a nimicit?

Dar toate comentariile, toate gândurile cari îl ardeau, toate întrebările cari îi scăpaū de

pe buze, rămânea fără răspuns și acea care ar fi putut discuta cu el chestiunile care îl în-suflețeau, dispăruse pentru vecl, devenise țărână...

Mircea se retrase cu totul din lumea pe care nu o pricepea, tot-odată simțind neputința de a o pricepe vre-o dată. Murind apoi și părinții lui, el se simți cu totul stingher pe pământ și se retrase la o mănăstire, dorind li-niște și repaus.

Nu sentimentul religiei, indicată de preoți, ci acel al religiei naturii îl făcu să aleagă locul acesta ascuns..

Cerceta natura, căutând fără preget, fără oboseală—sufletul Liviei.

Dar chiar contactul cu călugării cei-!alți, oameni ignoranți, îl supăra, îl împiedica la lucrarea sa.

Ast-fel, își făcu o chilie simplă în mijlocul pustului, său măi bine a singurătății pădurei. Locul acela însă era atât de pitoresc, liniștea lui măreață era atât de bine-făcătoare sufletului său sbuciumat, în cât nu'l mai părăsi până în prezent.

Acolo, în chilia strimță, își scria ideile lui mari, necăutând nici o glorie, nici pricepere din partea omenirii, trăind cu părerea că Livia îl aprecia și înțelegea dintr'o lume deosebită, căci el nu voia să se împace cu ideea că acea înțelepciune aleasă să se fi pierdut cu totul.

Trei-zeci de ani duse această viață de visător, fără părere de rău asupra tinereții lui pierdute sau de societatea părăsită așa de timpuriu!

Priviți-l! Cu acel aer contemplativ, cu figura-l liniștită, cu zîmbetul său blând și visător, înconjurat de natura sublimă, distrat de armoniosul cântec al păsărilor, totul este la el unit, a tace dintr'ênsul: simbolul mulțumirii și a liniștii sufletești.

Marie Laithauser.

GRILPARZER

Hero și Leandru

(Scenă pentru studiu)

ACTUL AL III-lea

Scena II-a

Hero (singură)

Cei doi străini de astăzi ved că l neliniștesc.

Ei da, mărturisese!

De n'ar fi jurământul pe viață, cine știe

Ce s'ar putea 'ntâmpla!

Dar mai presus de toate, e sfânta'mi datorie :
Ea mă va apăra!

S'a dus!.. O fi departe... Și poate nici-odată
Nu'l voiă mai întâlni...

Să'l uit? Da! Uită-l, Hero! Rămăi nevinovată.
Voința, glas din ceruri, ți se va 'ndeplini.

(Își scoate mantia și o pune lângă fereastră)

Acolo fie-ți locul. In cutele de aur

Se-ascunde un tesaur:

Se-ascunde 'ntreaga'mi viață, de când copilării;
Ca nepătrunsă taină, păstrează tot ce știți.
...Să dorm? Să dorm nu pot.

(Ia lampa și se uită prin odaie)

Ce larg! Ce gol e'n juru'mi. In turnu-acesta ôre,
Câți ani mai număra-voi, visând, ca 'ntr'o
('nchisoare

Și singură de tot?

(Lasă lampa lângă fereastră și se reazimă de fereastră).

Vai! singură! Ce noapte liniștită;
Sub stâncă Helespontul de-abia l'aud șoptind;
In colo, nici un sgomot. Privirea'mi rătăcită
Nici o lumină 'n zare nu vede licărind.

(Apropie lampa de fereastră)

Prin negură, spre mare, trimite a ta rază!
Ca stea de mângâiere, apară la orizont.
In tine, călătorul aproape mort, să vază
Scăparea ce l'asteaptă p'un țerm de Helespont.

Dar nu se poate! Vino, prietenă iubită,
Și dormi la locul tău
Nu bine fac, ci rău;

Iar fapta mea aflată, n'ar sta nepedepsită.

(Ia lampa de la fereastră)

Precum cu respirarea mea slabă de femeie
Sunt gata să te sting,
Tot ast-fel să se stingă și ultima scântee
A relelor din lupta în care vreau să'nving.

(Pune lampa pe masă)

Cum? Până'n vremea asta să nu fiă eă culcată?
E pentru 'ntăia dată!

(Își scoate podobeles din pēr, cântând)

Leda privește
Ușorii fulgi

(Se oprește)

Iar cântecul acesta? Că 'ncearcă să'mi rămăe
In minte, e de geaba! Pe cei ce singuri sunt,
Nici lebede, nici vulturi, nu pot să'i mai mân-
(găie:

Singurătatea n'are tovarăș pe pământ.

(Stă lângă masă și vede lira)

A! Lira! Nici-odată eă n'am cântat pe ea;
Un cântec însă numai din strunele-i d'aș scoate

A mele gânduri poate

Că s'ar imprăștia.

Căci ele tot la tine, la tine sboară 'ntr'una,

Frumosule străin.
 Departe ești, dar dacă ai auzi vre una,
 Vre una cel puțin
 Din ale mele vorbe, în semn de neuitare
 Ți-ași zice, noapte bună !

S c e n a III
 Hero, Leandru

Leandru (apărând la ferestră). Da, noapte bună!
 Hero (tresărind). Ce'i asta? Tu ești Echo?
 Da ! glasu'ți dulce e.

O salutare, nymfă !

Leandru.—O ! nymfă ! salutare !

Hero. — Nu, nu ! mă 'nșel, nu'i Echo ! O...
 (Umbră se zărește ;

E un bărbat... se urcă.. de gratii stă ținut,
 Încearcă înăuntru să sara (tare) Te oprește,
 De nu vrei printr'un strigăt al meu, să fii
 (perdut

Leandru. — O clipă, numai una, dă'mi voce
 (lângă tine

Să stați, să m'odihnesc.

Căci zidul drept, de piatră, picioru-abia mi'l ține
 Și 'n valurile mării o să mă prăbușesc.

(Între și rămâne pe trepte)

Hero.—Nu te mișca ! Și spune'mi ce cauți ?
 (Ce te-adeuce ?

Leandru.—Lumina, ce aici, sus
 Văzut-am că străluce,
 Aicea m'a adus.

Hero.—Dar cine ți-a 'ntins mâna și scara ți a
 Cine'i acela ? (ținut-o

Leandru.—Nimeni.

Hero.—Cum ?

Leandru.—Scara mi-am făcut-o
 Din crăpături de piatră și ast-fel m'am
 (urcat.

Hero.—Dacă ai fi lunecat ?

Leandru.—Mai bine-ar fi de mine.

Hero.—Dar dacă cine-va te urmărește ?

Leandru.—Cine ?

M'ar fi putut vedea ?

Hero. — Cum cine ? Păzitorii ce noaptea fac
 (de strajă.

N'ai zis că pleci acasă? Nu mi-ai făgăduit?

Leandru.—Am fost, dar fără voe a gândurilor
 Atât m'a chinuit, (vraje

C'a trebuit chiar marea s'o trec, înot, la tine.

Hero.—Înot ?

Leandru.—Da.

Hero.—De la țermul cel-l-alt? Doi buni văslași
 Cu luntrea și tot poate n'ar trece-o.

Leandru.—Când te lași

În voia morței, moartea tocmai atunci nu vine
 Și chiar de-ași fi pierit

În valurile mării, ce m'ar fi înghițit

Ca 'n fundu-l să mă 'ngroape

Aș fi murit ferice, știindu-mă aproape

De tine (se apropie de ea)

Hero.—Ud ți-e përul... Vestmintul ți-e jilav
 Și tremuri...

Leandru.—Tremur... Însă

Nu simt fiori de gheață și fața nu mi-e plinsă
 De frig. ci de-o vâpae nebună.

Hero.—Ești bolnav ?

Leandru.—O ! da, sunt !

(Vrea să se arunce la picioarele ei)

Hero.—Fii cu minte !.. Stați de te odihnește,
 Căci trebuie să pleci.

Îndată... Așa dar, văzând cum licărește
 Lumina de la gratii, te-ai hotărât să treci
 Înot adâncă mare ?

Leandru.—Da.

Hero. — Bine, altă-dată

Nu va mai sta aprinsă.

Leandru.—O nu ! să nu mi-o ieși !

Alungă-mă ! orî cere'mi să plec și nici-odată
 Să nu mai viu ! Cu mâna'ți omoară-mă de vrei;
 Dar nu'mi lua mângâierea ascunsă 'n raza ei.
 Când adineauri singur, sdrobotit de oboseală,
 Coliba mi-am lăsat,

Când noaptea răcorită de-a mării umezeală,
 Mi s'a părut că'i una cu ceru 'ntunecat,
 Când am văzut cât spațiu de tine mă desparte
 Și când de doru-ți groapa 'nainte mi-am zărit,
 Ca ultima speranță, pe cel-l-alt țerm, departe
 O stea a răsărit.

Era lumina-aceasta din turnul tău. Ferice
 Cu inima bătând,

Mă aruncați în mare, venit-am până-aicea,
 Călăuzit de steaua frumosului meu gând
 (și iată-mă

Acuma ți-o spui încă odată

Alungă-mă, de crezi !

Că'i bine. Poruncește-mi să plec și nici-odată
 Să nu mă mai revezi.

Dar nu'mi răpi speranța. Nu'mi nimici divina
 Puterea mângâierii ! Lumina ! Dă'mi lumina !

(plînge)

Hero.—Prietene ! Nu plînge ! Și nu mă crede
 (iar

Prea aspră. Văd cât suferi, dar toate's în zadar.
 De-ai fi venit aseară, ași fi putut să'ți fiu
 Soție ! Astă-zî însă.. ți-am spus.. e prea târziu.
 De-aceea, du-te ! Du-te și pentru tot-d'a-una.

Leandru.—În datinele voastre, nu s'a păstrat
 (nici una

Mai darnică, prin care

Pedeapsa să și găsească o umbră de 'ndurare

Hero.—Nu. Ba răsăriteni sunt și mai

Cruți. Acolo.

Când marea preteasă din templul lui Apollo
 Ascultă pe vr'un tânăr și 'ncearcă a'l privi,
 Poporul o ucide chiar în aceiași zi.

La noi, acelor care cu vr'un păcat s'aleg,

Le crută viața ! însă din țară 's isgonite

Și sunt disprețuite.

Și ele și părinții și neamul lor întreg

Nu cred că vrei ca Hero să fie pedepsită

A suferi rușinea.

Leandru (negativ). O ! Așa dar, să plec ?

Hero. — Da. Însă nu pe-acolo, căci calea e
 (îndoită

Și'ți poate fi fatală primejdie de 'nec ?

Deschide ușa-aceea, treci printr'o sală lungă,
 Coboară patru trepte, strecoară-te pe lângă
 Un zid, și ești din curte..

(tresărind, pe când Leandru înaintează)

St. Sta! Nu te mișca
Am auzit ceva!
Ascultă, Păzitorii! Se-apropie! Va! mie!
Cum să-î opresc să intre și ce să le răspund?
Leandru. — Nu e vr'un loc pe-aceia, în care
(să m'ascund?)

(Vede ușa cu perdeaua)

A! colo înăuntru. (se repede acolo)
Hero. — Nu! Nu acolo! Ție
Nu ți-e ertat a trece de pragu-odăii mele;
Fiind-că-ai cutezat
Să vii, plătește-ți fapta cu prețul vieții tale.
(Aparte, pe când Leandru se duce spre ușa
din fund)

Și totuși n'am putere... N'am!...
Leandru (ascultând). S'au apropiat!
Sunt două.

Hero (cu hotărâre). Ce-o fi să fie!
(lu! Leandru)

Ia repede lumina
Și intră de te-ascunde. Odaia dă 'n grădina
De lângă templu. Cată de nu te depărta
Prea mult de ușă.. Iute.. Auzi! Nu mai sta!
Leandru. (ia lampa și trece spre ușa cu per-
deaua)

Dar tu?
Hero. — St! Tac! și du-te!
Mai iute 'ți zic! Mai iute!
(Leandru ese, scena rămâne în întuneric)

Hero. — Zei mari, a tot puternic și milostiv
(cu noi,
Imi pu! nădejdea 'n voi!
(Se așează lângă masă cu capu pe brațe)

Clipă supremă

Nu'mi e teamă că mormîntul e adânc și 'ntunecos,
Că în fundul său uitarea mă va 'nchide pe vecie;
Omul când ajunge-acolo, de nimica nu mai știe
Și nu-î pasă sus de-î soare, întuneric de e jos.

Dar mă tem de clipa-aceia dintre moarte și viață,
De 'nteruperea supremă a puternicului fir,
Ce-a legat cu spinii și roze anii dupe anii în șir
Și se va sfârși 'ntr'o seară, făr'o altă dimineață.

Par'că ved pe lângă mine, adunându-se pe rând,
Cunoscuți, prieteni, rude, să mă vază fie-care,
Dar necutezând nici unul să-mi-aprinză-o luminare,
Ca să nu presimt că moartea m'îo va stinge în
[curând.

Doctorul, vîzîndu-și sterpe roadele științei sale,
Va lăsa și el speranța că cei-î-alti în Dumnezeu
Și, nevrînd să dea de vorbă celor d'impjurul meu,
Va pleca, spre-a cere 'n urmă cuvenitele-î parale.

Dupe dînsul, până 'n scară, cine-va îl va 'nsoți...
Spre a-l întreba, firește, de mai este vi'o scăpare;
El va ridica din umeri, cu o falsă intristare
Și, la vestea dureroasă, toți cei-l-alti vor amuți.

Dupe-aceia câte unul toți se vor grăbi să plece,
Vor fugi de agonie ca să nu le facă rîu.
Și atunci, imi va apare cel mai fioros calău:
Spectrul vieții mele însăși părăsind cadavrul rece.

Th. M. Stoescu.

O LUCRARE

Dumitru Cantemir

Operele principelui Dimitrie Cantemir, publicate de Academia Română, Tomul VIII. Hronicul vechimei a Romano-Moldo-Vlahilor, publicat de pre originalul autorului de Gr. G. Tocilescu, membru al Academiei Române, cu un portret și două facsimile. — București, C. Göbl, 1901, LXXIII + 893 pagine.

În fruntea volumului e precuvîntarea ilustrului editor al operei lui Cantemir. Dupe aceste prime LX și dupe tabla de materii urmează textul Cantemirian, coprinzînd, împreună cu prefetele, dedicația, catastihul autorilor, tabla kronologhicească și scara lucrurilor, etc., 560 de pagine. Restul e ocupat de indicele general (294 pag.) și de glosariu (34 pag.) alcătuite cu ocazia publicării acestei edițiuni.

La 1825, prin stăruința marelui mitropolit al Moldovei, Veniamin Costachi, se tipărește pentru întâia oară în românește, o lucrare a strălucitului principe istoriograf, și anume *Descriptio Moldaviae*, iar a doua, atât de însemnată—cea de care e vorba,—vede lumina la 1835, «tot mulțumită inițiativii și sîrguinței aceluiaș Veniamin, vrednic archiepiscop și părinte al literaturii «românești și al școalelor din prima jumătate a secolului trecut»¹⁾, și prin îngrijirea lui Gh. Seulescu. Iar de la 1872 operele cantemiriane au început a înmulți publicațiile Academiei Române. Cel care însă cu neobosită rîvnă a căutat a desmormînta din praful bibliotecilor și al arhivelor lucrările lui Dimitrie Cantemir a fost magistrul Tocilescu. Din misiunea științifică în Rusia se întoarce cu o neînchipuită bogăție de manuscrise transcrise și de note culese cu privire la activitatea lui Cantemir: șapte manuscrise sunt găsite în biblioteca arhivelor principale din Moscova ale ministerului de externe, patru în biblioteca Aca-

1) Tocilescu, XLIV.

demiei teologice din lăura Sf. Sergiū, patru în biblioteca museului asiatic din Petersburg și așa mai departe. Cel mai de frunte, manuscrisul hronicului, unul din cele 6 din Moscova, este editat acum cu toate lămuririle pe care știința ilustrului istoric le pune la îndemăna cititorului. Ar trebui să reproducem întreaga precuvintare, spre a da o idee precisă de însemnătatea ei ca și a întregii publicații. Ne mărginim a spune doar următoarele:

Data traducerii de către Cantemir, a hronicului său e arătată, în mod decisiv, a fi între 1717 și 1723. Ni se dă titlurile capitolelor din manuscrisul 205 din biblioteca moscovită, intitulat «Historia Moldo-Vlachica» și ni se arată că acesta e conceptul operii originale latinești, pierdută în naufragiul întâmplat la 1722, pe marea Caspică, cu prilejul expedițiunii de la Derbent, la care ia parte și D. Cantemir.

Cu desăvârșire importantă e compararea manuscrisului publicat în volum cu manuscrisul scris între 1856—1757 la Blaj de românățeanul Constantin Dimitrievici. Adaosurile, prescurtările precum și lipsurile aceluiași manuscris sunt cu de-amănuntul cercetate și nici o particularitate a lui nu e trecută cu vederea. Interesant e faptul că acest manuscris e probabil o copie a manuscrisului cantemirian de care vorbește Samuel Clain, în scrisorile lui din 1801—1802 către Engel și în care scrisori spune că manuscrisul a fost cumpărat pe la 1730 de către episcopul de Făgăraș, Ion Clain, de la un neguțator vienez. — Și zice ilustrul magistru — «cele două manuscrise aflate în bibliotecă școalelor din Blaj au trebuit de sigur să fie cunoscute și utilizate de bărbați învățați cari au eșit din acel focar al culturii naționale: de Samuel Clain, de George Șincai, de Petru Maior și de alți luceaferi ai neamului. Răspândirea în Transilvania a acestei opere pline de neologisme, în special de latinisme, va fi contribuit nu puțin la mișcarea de redeşeptare a Românilor de peste munți, mișcare care le îndreptă ochii către originea lor latină. Suflătele amintirilor bărbați a trebuit să se încălzească la flacăra iubirei de neam, care răsare la fie-care pas în opera părintelui istoriografiei române, Cantemir. Sub înriurirea ideilor acestuia, a chipului său de a concepe originea întreg neamului românesc, din Nordul ca și din Sudul Dunărei, ca dintr'unul și acelaș trunchiū sădit de Traian, patriarhul naționalității române, — au scris istoricii români de peste Carpați, și mulțumită lor, ideia românismului s'a înfrapat

«și a dobândit cu timpul stăpânire asupra «tuturilor sufletelor românești»¹⁾.

Concluziune de importanță capitală și care ne arată că lumina cea mai strălucitoare din trecutul nostru literar și științific, genialul Cantemir nu s'a stins pentru ca în vremurile noastre să 'i găsim doar urmele, urmele cugetorilor, frământărilor minții lui; ci ca o flacăra a României, neam care mergea spre pieire la începutul veacului al XVIII-a, a pălpăit — vălvătae imensă — printr'o sfortare ultimă, mai puternic de cât ori când... și apoi s'a stins aproape de tot, acoperită de întuneric și ignoranța fanariotă, spre a renaște apoi din scântea păstrată cu cenușa trecutului, în strălucirea veacului al XIX-a și a ne aduce din nou la viața convenită unui popor care dăduse naștere unui Cantemir.

În restul precuvintării, d. Tocilescu arată multe greșeli făcute — unele cu voe, altele fără de voe — de editorul de la 1835, Seulescu, cum și modul de transcriere al actualii edițiuni.

În privința indicelui final vom observa că așa e alcătuit în cât să se arate în el, pe scurt, tot ce se coprinde în hronic despre o anumită persoană, țară, popor, etc., de atâtea ori de câte o pomenit în tot cuprinsul textului cantemirian. Glosariul, cuprinzând cuvintele și formele dispărute azi din limbă, compară unele forme cu cele din alte două opere cantemirane: *Divanul lumii* și *Istoria ieroglifică*. Acest glosar nu coprinde, ca indicele, arătarea absolut completă a tuturilor paginelor unde se găsește o formă, lucru nefiind necesar atunci când sensul nu diferă cătuși de puțin. De pildă, la ce ar fi folosit a se menționa «decia» (adv. în urmă, apoi, de atunci, de aci înainte) sau «iproci» (et caetera) ori de câte ori se găsea în text, când cititorul pleacă în găsirea sensului unei asemenea forme de la text la glosariu, iar nu invers, cum poate face în ce privește indicele general.

În resumat, edițiunea de față se presintă ca un model de publicare a unui manuscris, a unei opere istorice, și ca o nouă dovadă de munca atât de neîntreruptă și de rodnică a magistrului Tocilescu, atât de folositoare celor cari se interesează de mersul științei istorice românești.

N. I. Apostolescu.

1) *Tocilescu*, XLII-XLIII.

2) *L. Șăineanu «Istoria filologiei române»*, ed. I, p. 388.

DE SUS....

S'a 'nnoptat. Destul, poete, de lumină te-ai ascuns ;
 Ai vârsat destule lacrimi și te-ai chinuit de-ajuns.
 Scoală-te ; din întuneric scoate capul pe fereastră,
 Vezi cum trece o scântee, străbătând prin zarea-
 [albastră,

Și privește-o până piere, până n'o mai poți vedea :
 Oare gândul tău nu merge mai departe de cât ea ?

Sbóră deci, te du cu mintea și'nunună-ți-o cu stele ;
 Dă de lumile eterne și fă-ți punte peste ele ;
 Trece în haosul ce este pentru tine doar deschis
 Și de-acolo, tu, al lumii singur și unic proscris,
 Despănjinează-ți ochii și privirile 'ți aruncă
 Spre pământul care ferbe ca 'ntr'a iadurilor muncă.

Nu'i așa că poți acuma de viață să-ți bați joc,
 Că de ce-ai lăsat în urmă nu-ți mai pare rău de loc,
 Și că oamenii de care te-ai crezut legat odată
 Ți zărești acum ca viermii pe o plagă infectată ?
 Nu'i așa că ți-ar fi scârbă să te mai întoreai la ei,
 Când îi vezi atât de lacomi și atât de mititei ?

Uită-te la dânsii. Șerpii n'au atât venin în gură
 Cât au oamenii în vorbă și 'n a lor căutătură ;
 Uită-te la ei și spune dacă poate exista
 Cât de mică-asemănare între firea lor și-a ta,
 Ei cătând prin târâire să ajungă la nălțime,
 Tu, sburând prin cugetare până 'n sferile sublime!

Iată, cerul se deshide. Sunt pe el atâtea stele
 Și au toate loc într'insul, nu se luptă între ele.
 Ți-ar părea că, într'o clipă, se apropie, se-ating
 Și, geloase una pe-alta, se acoperă, se sting ;
 Dar, privindu-le mai bine, vezi că toate 'n armonie
 Iși urmează fie-care calea lor spre vecinicie.

Lasă-i deci să se sfășie, între dânsii frați, amici,
 Împărțindu-se în taberi, unii mari și alții mici,
 Ca pe rând s'apuce prada pentru care se sugrumă,
 Și din lupta lor scârboasă fugi, poete, ca de ciumă.
 Intre ei și între tine fă o stavilă de veci,
 Pune-le pe frunți pecetea cu disprețul tău și treci !

Th. M. Stoenescu.

Spiritul de ordine în economia română

(Conferință ținută la Societatea agrară a marilor
 proprietari, în ziua de 26 Februarie 1902)

- Urmare -

Domnilor,

Pentru a ne putea da seama mai bine și
 pentru a putea observa oare-cum cauzele
 care fac ca în gospodăria noastră rurală să

lipsească, dacă nu cu totul, dar în mare
 parte ordinea, să împărțim în trei categorii
 exploatațiunile noastre rurale și anume :

- a) Exploatațiuni făcute de proprietari,
- b) » » » arendași,
- c) Mica exploatare a țăranilor.

Proprietari

Trebuie să vă declar de la început, și a-
 ceasta nu pentru că mă găsesc în fața dv.
 dar pentru că așa este, că acolo unde pro-
 prietarul lucrează pe seama lui și mai ales
 acolo unde conduce lucrarea în persoană,
 ordinea nu lipsește. Chiar dacă sunt excepții,
 în genere gospodăriile de la țară, care sunt
 subprivigherea însăși a proprietarilor sunt sin-
 gurile exploatari agricole în care s'a realizat
 și se realizează progres. Și dacă în admini-
 stratia acestor exploatațiuni, ordinea nu
 este deservărită și une-ori relativă, vina nu
 este numai a proprietarului ci și a factori-
 lor de care acesta se servește și de care
 vom vorbi mai târziu.

Proprietarul ca cultivator, se deosibește
 de arendaș prin însăși titlul ce îi dă pro-
 prietatea. — Dreptul de proprietate este un
 sentiment ce leagă pe om de bucata de pământ
 ce stăpânește și a cărui îmbunătățire
 și progres el dorește neîncetat. Acest senti-
 ment lipsește natural, arendașului.

Proprietarul singur poate fi un bun gos-
 podar, căci el știe că tot ce face, face pen-
 tru dânsul. Proprietarul se pasionează în
 munca lui și de multe ori, neținând seamă
 de rezultatul prezentului, lucrează numai
 pentru viitor, ceea-ce face progresul. Și în-
 țelegem, că atunci când proprietarul, pe lângă
 nobila sa pasiune, are nu numai experiența
 dar și instrucțiunea necesară, când este în
 curent cu tot progresul ce se face în această
 vastă știință, starea proprietății va deveni
 din ce în ce mai înfloritoare și valoarea ei
 va crește.

Din nenorocire însă la noi în țară s'a cam
 desconsiderat această carieră. Chiar pentru
 mare parte din proprietari, agricultura a
 fost considerată ca o carieră inferioară, ju-
 decând aceasta dupe faptul că mulți din ei
 au lăsat ca urmași în exploatarele rurale
 pe cei mai slabi, poate pe cei mai mărginiți
 copii ai lor, în multe cazuri pe aceia care
 nu erau apti de a îmbrățișa altă carieră.

Permiteți-mi să ilustrez ceea-ce am zis
 mai sus cu un dialog ce am avut cu un
 proprietar, acum câțiva ani, la o moșie a
 sa, unde mă aflam cu ocazia unei expertize.
 Cunoșteam doi din fiii proprietarului și fiind-
 că, de și era vacanță, nu vedeam pe nici
 unul din ei, m'am interesat de dânsii.

— Cucoane Mihalache, Costică nu vine în vara asta de la Paris ?

— Nu, se duce în Elveția, fiind-că la anul ia doctoratul în drept și se întoarce definitiv în țară.

— Cum, termină la anul ?

— Da, așa e și a mers repede ? E foarte silitor și învață minunat.

— Dar Gheorghită ?

— Ștregarul de Ghiță ? Ese ofițer la anul ; trebuie să vie peste câte-va zile. Deștept băiat ! E sergent, al treilea în clasă, o să facă și școală de aplicație.

— Imi pare bine, cucoane Mihalache, d-ta ai avut noroc cu băeții.

— Ei da ! Cuășți doi am avut, nu e vorbă, dar mai am unul, un rău. Nu l'ai văzut ? Era adineaori prin ogradă. Multă supărare mi-a făcut băiatu ăsta ! N'a vrut să învețe, d-le, nici cu un chip ! În liceu a stat trei ani în clasa I a până l'a dat af ră ; l'am dat în gimnasiul real, nici acolo n'a putut trece clasa ; se vede că n'are cap la învățătură ! Ce să'i fac ? L'am luat acum la moșie, să stea pe lângă mine, să se deprindă ca să rămâie în locul meu, când voi îmbătrâni de tot !

Iată, d-lor, cine este chemat să primească frânele acestei exploatațiuni și să administreze averea unei familii întregi. Un om mărginit, incapabil de orice instrucțiune, care drept ori-ce cunoștință de economie agricolă, va avea puțină rutină, de care poate fi susceptibilă, mărginită și inteligentă !

De sigur că nu acest urmaș al harnicului proprietar va fi în stare să ție moșia părintelui său în curentul progresului agricol ; de sigur nu de la acesta, ne putem aștepta la ordine în economia rurală.

Să sperăm, d-lor, că exemplul de mai sus a ajuns o rară excepție, și că proprietarii au înțeles că într'o țară ca a noastră, mai cu seamă, cea mai frumoasă carieră este agricultura.

Am zis că cel mai preferabil sistem de exploatare și cel mai compatibil cu orcinea este exploatarea făcută de proprietar. Trebuie să adaug însă că de cât-va timp încoace, moșiile căutate de către proprietarii înșiși, devin din ce în ce mai rare. În Moldova, de exemplu, cu trei decenii în urmă, nu știu dacă se găsea 30 la sută din moșii arendate ; astăzi nu cred că exagerez, dacă zic că proporția este inversă. De trei-zeci de ani încoace proprietarii se tot depărtează de moșii, o parte, din nenorocire forțați de împrejurări, însă cea mai mare parte fără motive binecuvântate.

Causele sunt de sigur multiple. Din ele însă una mi se pare că merită a fi rele-

vată. Voesc să vorbesc de atracțiunea centrelor mari sau a orașelor. Incetul cu incetul, proprietarii se stabilesc în orașe, din care o mare parte în București, arendând moșiile sau lăsându-le la discreția administratorilor.

Sunt proprietarii mari, cu venituri însemnate, cari trăesc în Capitală, fie din cauza pozițiunii înaltă ce ocupă în societatea, fie din cauza demnităților statului la cari sunt chemați. Dar aceste excepțiuni sunt puține și în afară de cestiunea noastră. Pe noi ne preocupă acei proprietarii, a căror permanență locuința în orașe nu este justificată de nici unul din motivele arătate mai sus. Acești proprietarii greșesc și mulți cad victime ale acestei greșeli.

Mai întâiu locuința într'un oraș mare implică cheltueli mari. Proprietarul deprins să locuiască în larg la țară, caută contort și la oraș și chiriile sunt scumpe. Dacă își face clădire proprie e și mai rău, căci face lux. Aș putea cita casuri, când s'a vîndut moșii ca să clădească case de locuință în București !

Dar să admitem că venitul permite acest lux.

Ce voiți să facă un proprietar într'un oraș ca București de exemplu ? Mai întâiu un om nu poate să stea tot timpul neocupat, activitatea este o necesitate fizică, prin urmare va căuta să facă ceva. Dacă este proprietar mic, va căuta o ocupație plătită și, în curând se va transforma într'un funcționar, mai mult sau mai puțin bine plătit. Moșia sa va deveni un accesoriu care se va arenda la prima ocazie. Dacă este proprietar mai mare, de sigur nu va căuta slujbă, dar va umbla dupe demnități și decii va face politică.

De moșie se va ocupa foarte puțin, dacă nu de loc ; și, e probabil că ambițiunile politice îl vor împinge la cheltueli peste puterile sale, cari vor periclita proprietatea.

Dacă nu ambiționează la demnitățile statului și nu se amestecă în viața politică, atunci va căuta distracție. Va visita un club, unde, incetul cu incetul, se va deprinde și când deprinderea se va schimba în pasiune, atunci adio ocupațiune, adio moșie, căci, dacă nu se perde în joc, se ruinează prin neglijență, prin... neurastenia proprietarului, în sfârșit prin... desordine !

De multe ori, mai este și o altă cauză care împiedică pe proprietar a locui la țară.

Este familia proprietarului, care se opune la aceasta. Și știți de ce ? Pentru că nu găsește la țară nici confort, nici agrement. Și au dreptate până la oare-care punct. Cea mai mare parte din moșii, din cauza lipsei de ordine ce a existat în tot-d'a-una, din

causa absenței gospodarului, nu prezintă nimic atrăgător, din contră, în unele părți au aspect sâlbatic. Și cu toate acestea, ce poate fi mai plăcut și mai sănătos ca locuința la țară, în aer curat și în liniștea bine-făcătoare, care lipsește cu totul orașelor? Care familie n'ar primi cu plăcere să trăiască la țară, când ar avea o locuință bună și spațioasă, un parc, o grădină?... Toate relative, bine înțeles, dupe pozițiune și avere. Cine ar schimba o viață liniștită și sănătoasă, ca să locuiască, — fără a fi silit de împrejurări, — într'un oraș unde trăești într'o vecinică agitare sgomotoasă și într'o permanentă luptă de igienă?

Sunt încă în țară multe exemple fericite, familii de proprietari mari care trăesc mereu la țară; aș putea cita nume de familii din cea mai înaltă clasă a societății noastre, care au locuit și locuiesc numai la țară. Sunt rare aceste exemple, din nenorocire, dar sunt exemple ce ar trebui imitate.

Prin cele ce am spus mai sus, nu înțeleg că proprietarii nu trebuie să mai viziteze orașele.

Este chiar necesar, ca agricultorul să vie din când în când în contact cu orașul, cu capitala, cu străinătatea, dacă voiți.

Pentru aceasta nu este nevoie ca proprietarul și nici familia lui, să locuiască permanent în oraș. O lună sau două pe an, când mijloacele permit, e prea de ajuns pentru ca să împărtășești toate plăcerile orașului și să te pui în curent cu tot ce progresul a realizat în ceea-ce te interesează. Distracțiile orașului, cu toate plăcerile ce ne vin din afară, sunt cu atât mai gustate cu cât le căutam la intervale mai mari.

Ca concluzie, în ce privește exploatarea făcută de proprietari din punctul de vedere al ordinei, aș putea zice că ordinea sta în raport direct cu prezența proprietarului, prin urmare cu locuința acestuia la moșie.

Să trecem acum la al doilea fel de exploatare, la exploatarea făcută de:

Arendași

Arendașii țerei noastre se pot împărți în două categorii și anume: Arendașii de meserie și arendașii antreprenori.

Prin arendașii de meserie, înțeleg pe aceia care și-au făcut din agricultură o carieră, cu sau fără cultura specială, pe acei care plugăresc din tinerețe sau chiar din tată în fiu; precum și pe arendașii care în același timp sunt și proprietari de moșii.

Iar prin arendașii antreprenori, înțeleg pe aceia care, mai curând sau mai târziu, iau în arenda una sau mai multe moșii

pentru specula unui capital și care n'au nimic comun cu agricultura de cât faptul că a semnat un contract și a plăti arenda.

Din punctul de vedere al ordinei în economia rurală, arendașii de meserie au multă asemănare cu proprietarii.

Întâiu, fiind plugari de meserie, ei înțeleg că de la pământul pe care îl cultivă nu poți cere într'una roade, fără ca să 'i dai și ceva în schimb, sau cel puțin să 'l lași să se odihnească. În acest scop arendașii de meserie, în rotațiunile de cultură, lasă ogoare, cultivă plante furagere, pun chiar îngrășăminte pe cât pot, pe ici pe colea în sfârșit, fac o cultură, dacă nu tocmai rațională, cel puțin omenească. Al doilea și aci este principalul: mai toți arendașii trăesc la țară. Cea mai mare parte din această clasă de oameni, își petrec toată viața împreună cu familiile lor la moșile ce cultivă și aceasta contribuie ca gospodăriile lor să fie ordonate.

La acești arendași găsești acarete bune și bine întreținute, măcar că nu sunt proprietatea lor, vite de rasă, plantațiunii, grădinii de legume, etc., în fine ei sunt adeverații fermieri ai țerei noastre.

Mai este de observat, că raporturile arendașilor de meserie cu locuitorii sunt, în majoritatea casurilor, foarte bune și aceasta numai pentru că ei și familiile lor sunt în contact permanent cu țăranii care se deprind să 'i iubească. Imi aduc aminte că am asistat odată la o scenă foarte mișcătoare, la o moșie în Moldova. Murise un arendaș care 27 ani exploatase aceiași moșie. Numeroasa-i familie, care trăise tot timpul acolo, a trebuit să părăsească moșia și să se mute în oraș. A fost o scenă nu se poate mai mișcătoare precum cea a acestei familii. Tot satul era adunat în curte; am văzut țăranii bătrani plângând împreună cu femeile și copiii și se citea pe figura tuturilor acestor oameni, părera de rău și durerea ce simțiau că se despart de aceia pe care atâta vreme se obișnuise a 'i privi ca stăpâni și poate ca bine-făcători.

— Cine știe cine ne-o mai veni! — zicea oftând unul din ei cu multă dreptate.

Țăranul se teme de necunoscut și, fiind neîncrezător, nu i se poate căpăta ușor afecțiunea. Trebuie să fii mult în contact cu el ca să 'i l' apropii și să 'l faci să te iubească. Era natural dar, ca arendașul în cestiune, mai cu seamă dacă a fost și un om bun și drept, să fie regretat de țăranii.

(Sfîrșitul în No. viitor) G. D. Diamandopol.

IADEȘ!

(Amicului V. B.)

Ne-am prins iadeș și, la urmă,—o minune—te-am
[rămas !

Ți-am făcut necaz—așa e ?.. O furtună care trece,
Un mic spasm care, o clipă, ți-a pus note aspre'n

[glas,
Un fior ce te sbârlise ca un vînt ce suflă rece..

Și acuma, eă grozavul, cine știe, mi-oîu lua nas :
Că pe mine 'n ori-ce luptă d'astă-zî nimeni nu
[mă 'ntrece,

Că se cade să'mî dea mie ori și cine 'ntâiul pas,
Și din cale-mî să s'abată și 'nainte-mî să se plece

Te-am învins! Cu tôte-acestea, să nu'ți fie cu mirare
Cînd triumful meă ți-oî spune că e fum care dispore
Vanitate ce de-o forță mai înaltă s'a sdrobotit.

Te-am învins.. Dar politetea dulce, făr'de-asemănare
Rază caldă ce din ochi-ți și din buzele-ți răsore,
Mă apleacă înainte-ți : Te-am învins, dar m'ai robit !

7 August 1902.

N. Ține

PETRE CERCEL SI VENETIANA

(Episod istoric)

Pour Mr. Faust
chevalier Cucchi-
Beasso, ministre de
l'Italie à Santiago
de Chili.

Hommages très
respectueux.

I.

— Și plângi! nu'ți este rușine să te bocesti
ca o femeie?

Cel care spunea aceste vorbe ridea cu ho-
hot. Tovarășul seă, un bărbat frumos și cu
figura foarte delicată, îl privea cu ochii umezi
și înroșiți de plîns și de vaet.

— Cugetă, zise cel d'întâiū, țara te așteaptă
ca să'i urci treptele tronului, regele Franței
te sprijină pe lângă Sultan și tu... dai probe
că nu ești demn de atențiunea craiului fran-
ces și de iubirea soartei.

Cel care se sbuciuma în grele chinuri su-
fletești, era Petre-Vodă-Cercel, care în 1582,
cu ajutorul dat de regele Franței, venea
să ocupe scaunul domnesc din țara româ-
nească, iar cel care făcea amare muștrări,
era amicul și secretarul seă Giulio, un ve-
nețian de ispravă și foarte practic.

Maî erau câte-va zile până la plecarea și
se trudea la gîndul că trebuia să părăsească
pe o nobilă și foarte frumoasă venețiană.

— Dar Giulio, replică principele, astă-
seară mă voi duce să vîd pe Margheritta.

— Iar bocete ! Nu te gîndești că vîzînd

din noă pe femeia asta, vei slăbi sufletește ;
e Satan incarnat.

— Te înșeli, Giulio, răspundea blînd prin-
cipele, te înșeli; căci Margheritta e sufletul
cel mai ales.

* * *

O seară de Aprilie.

Pe întinsele lagune liniște, din cînd în
cînd, sgomot de lopeți, erau gondole singu-
ratice cari se furiașă lenevos prin canale,
și șopotul de lopată, era urmat de dulci se-
renade și apoi totul se perdea în vre-o dulce
și senină arpegie de mandolină.

Pe cerul foarte albastru, plutea lin luna,
azvîrlind cu prisosință troenii de zăpadă se-
lenară, pulbere de argint topită în rază de
lună.

Lagunele erau albastre, sub mîngăiala de
argint, iar malurile acoperite cu palate de
marmură, aci dantelate, aci simple și mă-
rete.

O boare plăcută mîngăia cetatea-regină
cuprînsă de somn, dupe o zi de muncă bine
împlinită ; mireasma de crin și de liliac se
mărita cu parfumul sărat al mării.

În desișul nopței senine, pe un cer al-
bastru, se estompa superb conturat Sf. Marc ;
turlele se înălțau săgeată spre cer și impu-
nătoare și frumoase.

Maî departe, pe fondul albastru, se des-
prindeau nenumărate palate și ferestre lumi-
nate : era aristocrația care petrecea.

Cadentat și cu un ritm monoton, își urma
patrula mersul ei încet și greoiū.

Petru-Cercel, în costum de nobil venețian,
rătăcia pe marginea canalului ce ducea spre
palatul dogal.

Așteptarea îi fu curonată cu isbîndă : în
pervasul nopței superbe apăru mult aștep-
tata Margheritta.

Era o fată de vre-o 16 ani ; tip rafaelic,
o figură albă încadrată de un păr negru, jasp
topit în fire subțiri și mlădioase.

Purta chlamys alb, și pe cap, o minunată
dantelă. Sfiocasă și însoțită de o tinără selavă,
fecioara mult iubită înaintă tăcută spre lo-
cul unde principele muntean visa treaz spre
durerile vieței.

— Iată-mă Principe, zise dînsa cu o voce
modulată și ritmică, am venit la chemarea
ta ; înfrînt-am pericole, lăsat-am în urma
mea supărare și lacrimi poate, am venit
însă spre tine, comoară neprețuită a vieței
mele.

Și ochii ei superbii, amigdalati ca și ai
Cleopatrei, se umplură de lacrimi și șiroae
de mărgăritare alunecară pe obrazul ei ca-
tifelat.

Principele era adinc îndurerat, figura lui
frumoasă și nobilă, se crispase de mîhnire.

— O mult iubit, grăi dînsul printre sus-
pine, regină a vieței mele, frumoaso între
frumoase, cum între spinii crinul este floarea
cea mai mîndră, ast-fel între fecioare tu iu-
bită 'mî ești floare. Iubirea mea este nemăr-

ginită, dar știți că sunt străin republicei, știți că sunt valah.... și un hohot de plins înecă pieptul principelui.

— O Petre, iubit amant, fii sigur că o clipă nu te voi uita. Cât sufer !..... Noptile din urmă în chin cumplit te-am plâns și de nenumărate ori, cu Sylvia, credincioasa mea prietenă, pe care o vezi alături de noi, am alergat nebunește prin aleeele sumbre ale palatului nostru ; voiam să plec, să strig, să fug în cătarea celui prea iubit și plîngeam și plîngeam...

— Și iubită între iubite, trebuie să plec ; regele Franței și interesele patriei mă chiamă ; trebuie să fiu domnul țerei românești.

— Si eă ? replică dureros tinăra femeie.

— Odată principe, vei fi nevasta mea.

.....

Dupe un colț de nor, luna privea dulce idila dureroasă ce avea să se sfârșească trist de tot.

III.

La curtea Franței, Caterina de Medicis porunca. Femeia aceasta inteligentă și iubitoare de tot ce era italian, văzu în elegantul principe Petru Cercel, nu numai pe un bun amic al Italiei, dar și pe poetul italian, care știa așa de bine să ciseleze verbul neolatin, ce se vorbea în frumoasa sa patrie.

Gândul Caterinei se schimbă repede în poruncă și porunca în realitate ; de aceeași părere trebuia să fie și Henric III, care începu să creadă și el în putința unui stat vasal Franței în orientul european.

Prin bani, prin vorba lui Germigny, ambasadorul Franței la Constantinopol, Petru Cercel deveni domnul Munteniei.

Dar odată domn, dânsul rămase același spirit de poet, același suflet fantastic care deseori rătăcea prin lagunele Venetiei, condus de vre-un meșter gondolier și cântând din mandolină.

...Și apoi, gândul îi era mereu spre frumoasa venețiană, își amintea de jurământ și deseori plîngea ca și un copil ²⁾.

Totuși putu să jefuiască țara. Poetul când era vorba de sine, avea oameni care să 'l cârmuiască.

La gând rămase tot himeric : Visa o artilerie puternică și imediat aduse meșteri străini ca să 'i toarne tunuri, din cari o fărâmiță pe care se poate citi numele său, se află și astăzi la muzeul din București. Ce lipsea chelului, tichie de mărgăritar, și sërmanei țeri o artilerie puternică.

N'apucă bine să se introneze, că trimise o deputație la craiul frances, spre a 'i vesti urcarea lui pe tron.

La Constantinopol dușmanii săi veghiaă și pe când Petre se juca d'a principela, Mihnea, fostul domn, vërșă în pungile împărătești numeroase daruri plus 600.000 de scuzi, iar beglerbegului Greciei, protectorul său, nu mai puțin de 100.000.

Ambasadorul Franciei și sultana Hazaqui, cari protegiaă pe Cercel erau învinși, Mihnea își recăpătă tronul.

Și când tocmai voia să 'și aducă iubita, este silit să fugă ³⁾.

În zorii zilei de 16 Aprilie 1585, patruzeci și trei de care cu bogății : aur, pietre scumpe, argint, bani și iar bani, treceau muntii, păzite de 500 de oșteni și de stăpânul lor Petru-Vodă Cercel.

Vodă era tot gânditor și tot făcea poesii în care 'și cânta iubita ; era sigur că 'și va recăpata tronul.

Nu știa sërmanul că dragostea de tron îl ducea la o cruntă moarte.

Bosforul, ca nici odată, era foarte agitat ; un vînt rece și înghețator făcea să se ridice valuri enorme.

Era o noapte rea, dupe cum zic marinarii. Timpul cu toate acestea se cădea a fi cald ; era pe la jumătatea lui Martie.

Anul 1590 a fost frigos. Multe nenorociri se întâmplară pe mare, din cauza furtunelor și ca nici odată clima caldă a Constantinopolului rămăsese încă rece.

Pe malul care ducea la locul unde se opreau vasele, vre-o șapte turci gătuiau pe un biet tînăr și apoi bătându-l într'un sac, îl aruncară în mare.

Tînărul era Petre Cercel, care murea victimă a dorinței de a fi cine-va.

Ast fel se sfârși romantica aventură, care în istorie poartă numele de domnia lui Petre Cercel.

Ast-fel sfârși elegantul și talentatul principe-poet, ucis mișelește de turci și aruncat pradă valorilor.

* * *

Vestea morței lui Petre Cercel ajunse, în luna lui Septembrie 1591, în Venetia, unde tînărul și elegantul principe avea multe simpatii printre nobilii republicei.

Cât despre frumoasa Margherita, își găsi liniștea sufletului său amar trudit, într'o monăstire ; uitată de lume și pierdută în munți.

Aci se stinse, mângaiată cel puțin, că iubitul ei n'o uitase până la moarte.

Elisa Serca.

20 Iunie 1902.

²⁾ Xenopol. Ist. românilor. p. 24. Vol. V, ediția a doua — Iași 1896.

³⁾ Subiectul nuvelei este istoric.

VIOARA ȘI VIOLONCELUL (Anecdotă)

Un domn, plin de bunătate,
Nu mai știe cum s'arate
Unei veduve măhnite
Ce plăceri deosebite
I-a făcut, cum l'a 'ncântat
Fiul ei cel talentat.
La examenul ce'l dete,
Cu mai mulți băeți și fete,
S'arătă el, tutulor
Un artist de viitor.
Mâna lui superioară
E stăpână pe vioară
Și cu ea, nediscutat,
Premiū 'ntăiū l'a repurtat.

— Este-așa, domnul declamă, —
Fericită că'i ești mamă, —
Este-așa, așa de mare
Că pereche nu mai are
Darul lui neîntrecut.
Aș jura că l'ai născut,
Precum zice, precum spune
Un proverb cu 'nțelepciune,
L'ai născut cu scripca 'n mână!

— Domnul meu, dēnsa rosteste,
Și azi carnea mi se sbrălește
Când mi-aduc aminte iar
Cu ce chin cumplit, amar
L'am născut.
S'ar fi căzut
Pentru marea mea durere
Să am astă-zī mângăiere
Ca să'l vād acum pe el
Premiū 'ntăiū la contrabas
Orī măcar la violoncel,
Că mai jos nu pot să las!

AVARUL ȘI DENTISTUL (Anecdotă)

Un avar nu mai putea
De-o 'ndrăcită de măsea.
Se văita, de ridicase
In picioare casa toată,
Deci, pe gând nu mai rămase
Și în grabă alergase
La dantist ca să i-o scoată!

Cu un clește înarmat,
Subchirurgu 'i ia din gură
Pe dușmanu 'nverșunat
Ce'l puse la tortură.

Nu știa bolnavu-acuma

In ce chip să'i mulțumească;
Străbătut de bucurie
Ii vorbea cu ochii numa.
Dar când fu să'i dea și suma
Datorită,
Dar când fu ca să'i plătească
Pentru treaba împlinită,
Se 'ncruntă și-ast-fel îi zise:
— Pare-mi-se,
Ba și chiar făr'de părere,
Sunt prea sigur că mi-ai spus,
Și 'n gazetă chiar ai pus:
Că scoți dinți făr'de durere!

N. Ținc.

UNA-ALTA

Un creștin și un ovreū se certaū între ei, in privința numărului sfinților din religia lor și fie-care pretindea că are mai mulți. La urma urmei, se învoiră ca pentru fie-care sfint ce vor numi, să smulgă câte un fir de păr din barba protivnicului.

— Abram, zise ovreiu, și smulse un fir din barba creștinului.

— Petru și Pavel, adăogă creștinul și smulse două fire din barba ovreiuului.

— Adania, Azaria și Misael, zise ovreiu și smulse trei, dar cu atita violență, că necăji pe creștin pînă într'atita, in cît acesta, ca să sfirșească mai curind:

— Cei douăzeci de martiri! strigă el, și înhăță pe ovrei de barbă.

* * *

Mamița. — Bine Marioară, de ce te-ai lăsat să te sărute profesorul de limba franceză? De ce nu i-ai spus că este obraznic?

Fata — I-ași fi spus, maimuțo dragă, dar nu știū încă franțuzește.

* * *

Bancherul X, a dat faliment.

— Adevărat să fie, îl întrebă un prieten, că ai de gînd s'o ștergi din țară?

— Da!

— Ești de plîns!

— Nicî de cum! In cazul de față, nu sînt de plîns cei care pleacă, ci cei care rămân.

AVIS

Rugăm cu insistență pe d-nii abonați, căroro le-am scris de nenumărate ori să 'și plătească abonamentul, să ne trimiată fără întîrziere sumele datorite, prin mandat postal, cunoscēnd că, in casul contrariū, vom fi nevoiți să'i dăm publicității, căci nu mai putem tolera cu nici un preț să mai abuzeze de încrederea ce am avut a'i aștepta atîta timp pentru plata unor sume așa de modeste.

In numărul viitor chiar, vom începe publicarea listei debitorilor.

ADMINISTRAȚIA.